

Am 25. Januar 328 Sowjetpanzer vernichtet

Erfolgreiche deutsche Angriffe bei Shaschkoff und Pogrebischtsche - Andauern des erbitterten Ringens nördlich des Ilmenses und südlich Leningrad - In Süditalien Feind bei Cassino blutig abgewiesen - Luftwaffe bekämpfte weiterhin feindliche Landungsboote

Aus dem Führerhauptquartier, 26. Januar, DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Bei Kertsch wurden starke Angriffe der Sowjets abgewiesen. In einer Einbruchsstelle wird noch erbittert gekämpft.

Nordwestlich Kirowograd scheiterten alle Durchbruchversuche der Bolschewisten in harten Kämpfen. 42 feindliche Panzer wurden abgeschossen.

Im Raum südwestlich Shaschkoff und südwestlich Pogrebischtsche stiessen unsere Truppen, durch zahlreiche Kampf- und Schlachtflugzeuge unterstützt, trotz zähen feindlichen Widerstandes tief in und durch die feindlichen Stellungen. In heftigen Panzergefechten wurden 203 feindliche Panzer und 102 Geschütze vernichtet oder erbeutet, davon allein 61 Panzer durch ein schweres Panzerregiment.

Zwischen Pripjet und Beresina liess die Kampfätigkeit gestern etwas nach. Mehrere örtliche Vorstösse der Sowjets scheiterten.

Nördlich des Ilmenses und im Raum südlich Leningrad dauert das erbitterte Ringen weiter an. Zahlreiche sowjetische Panzer wurden abgeschossen.

Siloviti boji pri Nevlju

Berlin, 25. jan. DNB. V isti smeri, kakor ponehava zaradi strašnih sovjetskih izgub ogorčen boj za Vitebsk, potajajo vedno silovite sovjetski napadi severno od Nevlja. Z močnimi silami so boljševiki v neprestanih napadih skušali zasedati severno vodočo železnico. Toda navzile močni topniški in oklepni podpora tudi 25. januarja niso imeli nobenega uspeha. Pri teh bojih so ponovno izgubili 8 oklepnikov, ter se je tako zvišalo število sovjetskih oklepnikov izgub na področju Nevlja od 1. januarja na 205 oklepnikov.

V stalnih dnevnih in nočnih bojih, pri katerih so vedno znova po močni topniški pripravi in s podporo oklepnikov napadali v moči čete do bataljona, so Sovjeti na odseku neke renso-vestfalske pehotne divizije severno od Nevlja skušali obkoliti nemške črte. Vsi ti sunki so se izjalovili s hudimi izgubami. Zgolj na enem mestu je neke- mu sovjetskemu oklepniku, katerega je ščitil ogenj iz petih nadaljnjih sovjetskih oklepnikov, uspelo prodreti v naše järke. Toda oklepnik se je hitro ustavil, ker je posadka bržkone izgubila smer. Ko se je odprtna na stolpu odprla in se je pojavila glava nekega boljševika, ga je četni poveljnik hitro z dobro namerjenimi streli ustrelil. V istem trenutku je skočil višji desettik Paulus navzile silovitemu sovražnemu ognju na oklepnik in vrgel skozi odprtno razstrelivo, ki ga je onesposobilo za borbo. Ostali oklepniki so jo hitro popihali nazaj, vendar je uspelo še enega sestreliti nekaj metrov pred so- vražno glavno bojno črto.

Posebno uspešen je bil pri zadnjih bojih višji desettik Holzmüller z Du- najja, ki je sam v četrte ure sestrelil 6 oklepnikov.

V zadnjih bojih za železnico, ki vo-

Tito obtožuje zahodne sile

Stockholm, 25. januarja. »Völkischer Beobachter« objavila naslednje zanimivo poročilo iz Stockholma: Boljševiški to- lovaški poglavar Tito je podal novo iz- javo, polno obtožb proti zahodnim silam. Dolži jih, da so ga pustile na cedilu, če- prav imajo v bližini vojaške postojanke in so imele veliko možnost, da bi mu lahko nudile gmočno in vojaško pomoč.

Poročila iz angleškoameriških krogov govore zadnje dni o znanih izžepanosti in utrujenosti tistih krogov, iz katerih je Tito doslej dobival svoje pristaje in pomoč. Njegova »armada« da je bila v zadnjem času zaradi težkih izgub znatno zmanjšana, položaj je postal v splošnem zelo kritičen. Število skupnih izgub v tolpah vseh vrst cení neko angloameri- ško poročilo na 100.000 mož, kar pome- ni za tolpe zelo kritičen položaj. Kriza tolpa bi bila nastopila že mnogo prej, če bi jim Badogliova kapitulacija ne pri- spevala novih ljudi in novega vojnega gradiva. Tito je končno po tem poročilu v svojih nesrečnih nastopih zadnje me- sece izgubil mnogo ljudi in vojnega gra- diva.

Sovjetski tisk je jezno izjavil, da so Angloamerikanci sicer dali veliko pomoč »izdajalec« Mihajloviču, Tita pa so raz- očarali. Sovjetski list na Švedskem »Ny Dag« očita zahodnim silam, da so sicer vedno pripravljene pomagati reacionar- nim elementom v primerih Jugoslavije, Poljske itd., ne pa »demokratom«.

Neprijetna doživetja

Mr. Bantera

Pri bojih v Bosni je bil ujet tudi an- gleški stotnik Banter, eden zveznih ofi-

cirov priganjačev, ki so jih Angleži po- slali Titovim tolpom. »To deželo sem si predstavljai tako prijetno kot Švico,« je dejal Banter pri zaslišanju. »V upanju, da bom našel podobne razmere na Hr- vatskem, sem se prijavil za službo pri upornikih, ko so v Severni Afriki iskali prostovoljce.« Udejeval se je kot pre- skrbovalni in propagandni oficir in nje- gova naloga je bila, podžigati tolpe za krvave boje. Kmalu pa je moral spo- znati, da so se Angleži vdali utvarji, če so mislili, da Tito in njegovi ljudje ni- majo nobene večje želje kot biti pokor- no orodje Angležev. Takoj od začetka je čutil, da ga z nezaupanjem opazujejo. Ni imel nobene zveze nazven in niti enkrat ni mogel zvedeti, če so tudi pri drugih tolpah angleški oficirji. Mister Manter je moral torej spoznati, da de- lajo tolovaji v Bosni po Stalinovih na- ročilih.

Na boljševiški pritisk bo Badoglio razpustil Katoliško akcijo

Rim, 26. jan. T. Katoliška akcija za italijansko mladino bo na ozemljih, za- sedenih od Angležev in Amerikancev, razpuščena zaradi zahteve sovjetskega zastopnika Višinskega, na katero je mar- šal Badoglio že pristal. Katoliška akcija je bila svoječasno osnovana na podlagi lateranskih dogovorov in konkordata med Vatikanom in Mussolinijem ter se je razvila v močno organizacijo.

Madrid, T. Službeni list španske fa- lange priobčuje podelitev reda zlate pal- me generalu Francu.

25. januarja uničenih 328 sovjetskih tankov

Uspešni nemški napadi pri Žaskovu in Pogrebšču - Nadalje- vanje srditih bojov severno od Ilmenskega jezera in južno od Leningrada - V južni Italiji je bil sovražnik pri Cassinu krvavo zavrtnjen - Letalstvo je še nadalje napadalo sovražne izkrcevalne čolne

Führerjev glavni stan, 26. jan. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Pri Kerču so bili zavrtnjeni močni sovjetski napadi. V nekem vdornem me- stu še trajajo srditi boji.

Severozahodno od Kirovgrada so se v hudih bojih izjalovili vsi poskusi boljševikov, da bi prebili fronto, 42 so- vražnih oklepnikov je bilo sestreljenih.

Na področju jugozahodno od Žasko- va in jugozahodno od Pogrebšču so vdrla naše čete, ki so jih podpirala številna bojna in vojna letala, vkljub ži- lavemu sovražnemu odporu globoko v sovražne postojanke in še preko njih. V silovitih oklepniških spopadih so bili uničeni ali zaplenjeni 203 sovražni oklep- niki in 103 topovi, in to 61 oklepnikov enega samega težkega oklepniškega polka.

Med Pripjetom in Berezino so boji včeraj nekoliko popustili. Več sovjetskih krajevskih sunkov se je izjalo- vilo.

Severno od Ilmenskega jezera in na področju južno od Leningrada se nadaljujejo srdite borbe. Številni so- vjetski oklepniki so bili sestreljeni.

Nemški uspehi pri Nettunu

Berlin, 26. jan. DNB. Vkljub trajnemu slabemu vremenu je nemško letalstvo 24. januarja nadaljevalo s svojimi napadi na sovražno izkrcevanje pri Anzio-Net- tunu in na angleško vojno ter prevozno brodovje pred zahodno italijansko oba- lo. Da bi zaščitil svoje izkrceane sile pred nemškimi letalskimi napadi, je sovražnik uporabil močne jate lovcov ter številne protiletalske baterije, ki pa vendar niso mogle odrediti hitrih nemških lovskih kr- del. Bombe, ki so eksplodirale med to- vornimi vozili, municijskimi kolonami in v zbiralistič čet, se povzročile sovraž- niku pomembne izgube. Več eksplozij je porušilo dele pomolov. Ves dan so di- valji na mostišču veliki požari.

Ob nastopu mraka so v kljub močnim zaporam nočnih lovcov napadli oddelki nemških težkih bojnih letal britansko vojno in prevozno mornarico ter so jo znova težko zadeli. Zopet so se potopili

Anglija bi rada oplašila Španijo

Tokio, 25. jan. T. Zaradi španski vladi predane angleške note, v kateri se zaht- va odpoisk španskih prostovoljcev, bo- rečih se na vzhodnem bojišču proti ko- munizmu, ugotavlja »Nippon Times« v uvodniku, da je odpor španskih prosto- voljcev proti komunizmu organiziran na popolnoma prostovoljni podlagi in brez kakršnih koli prisilnih ukrepov. Čeprav je Španija svetovno-nazorsko protikomu- nistična, je, tako poudarja list, v doseda-

K četrti Rooseveltovi kandidaturi

Berlin, 26. jan. T. (Dopis strokovnja- ka mednarodnega poročevalskega urada za vprašanja Združenih držav.) Odbor demokratske stranke je odšel v Belo hi- šo ter je prosil Roosevelta, naj še četrtič kandidira. On da je mož, ki mora ustvari- ti svetovni mir. Jasno je, pravi wa- shingtonski dopisnik »News Chronicle«, da so morali strankini voditelji to sto- riti, zakaj po dvanajstih letih Roosevelta ni več nobenega drugega demokrata, ki bi lahko zmagal proti stalno rastoči opo- ziciji. Strankin odbor je bil še pred sejo v Beli hiši ter je tamkaj dobil potrebna navodila. Prvo navodilo je bilo očitno- da je treba prositi Roosevelta, da še ostane na svojem mestu. Drugo je dolo- čalo, da je treba dosedanjega stranki- nega poslovođa, poštnega ministra Wal- kerja odstaviti, ker je v širokih krogih zelo nepriljubljen. Tudi to navodilo je bilo izpolnjeno. Walker je odstopil ter je bil nadomeščen z nekim popolnoma nepo- membim in doslej neznanim ter zato politično neobremenjenim pobiralec- davkov Robertom Hanneganom iz Mis- sourija. Dejstvo, da so izbrali moža iz Missourija, kaže, da se je treba pobriga- ti za preje tradicionalno demokratski, sedaj pa nekoliko uporniški jug. Tretje navodilo je najbrž vsebovalo Roosevelt- ovo željo, da se znebi podpredsednika Wallacea, ker je postal zaradi svojih go- vorov v vsej deželi nepriljubljen. Meni- jo, da bo namesto njega kandidiral Sam Rayborn, ki je predsednik poslanske zbornice ter je doma iz Teksasa, ene iz- med najvažnejših demokratskih držav. Po starem običaju se zbereta obe veliki stranki na zborovanja, na katerih dolo- čita predsedniška kandidata, v juniju ali juliju pred volitvami in po istem običaju zborujejo najprej republikanci, nato pa demokrati, kar daje slednjim to prednost, da vedo za uradni strankarski program svojih nasprotnikov ter zato že na tem zborovanju lahko agitirajo. Re- publikanci bodo zborovali junija v Chi- cagu. Tudi demokrati so si to pot izbrali Chicago, kjer se bodo pojavili štirinajst dni za republikanci, ali pa morda kas- nejše. Zele si čim krajše volilne kampa- nje, ker prinaša sedaj v vojni vsak te- den volilne kampanje nove neprijetno- sti. Republikanci so si izbrali Chicago,

nji svetovni vojni ohranila od začetka naj- strožje nevtralnost. S strašenjem Španije zasleduje Anglija, tako piše list, popolno- ma gotov smoter, kajti Anglija in Zedi- njene ameriške države bi radi, ker ne- zmoreta postaviti v Evropi drugega boji- šča, potegnili Španijo v vojno. Vse to pa izdaja zgolj nemoč angloameriških načrtov glede drugega bojišča v Evropi in tako njih zaskrbljenost zaradi bodočih odno- šajev do Sovjetske zveze.

Japonska vlada o kominterni in prostozidarstvu

Tokio, 26. jan. DNB. Na zadevno vprašanje poslanca generalnega poro- čnika Šiotena na seji spodnje zbornice je v sredo odgovoril notranji minister An- do, da po njegovem mnenju vkljub raz- pustu kominterne ni nastopila nikak- a sprememba glede ciljev komunističnega pokreta. Tudi, ako na površini ne bi bilo opaziti nikakih znakov komunistič- ne ideologije, jo je treba zadušiti in potla- čiti, še preden pride do izraza. V tem smislu izjavo vlada primerne ukrepe. Na vprašanje istega poslanca o vladnem po- gledu na problem prostozidarstva, ki igra pri ameriških željah po svetovni vladi vodilno vlogo, je odvrnil predse- dnik vladnega informacijskega urada Amau, da je japonska vlada pozorna tu- di na židovski prostozidarski pokret. Od- ločena je, da bo ta problem točno pre- učila.

Zanimivi pojavi v Angliji

Zeneva, 26. jan. T. »Daily Worker« se zelo razburja, ker so v Londonu in Manchesteru zadnje čase pojavljajo razni protiboljševiški in protizidovski napisi na zidovih in hišnih pročeljih. V Man- chestru naletimo celo v mestnem sredi- šču na take napise, ki so napisani s tako velikimi črkami, da jih ne more pre- zreti noben mimoidoči. Predvsem so to protikomunistična gesla. Poleg tega je tudi zelo razširjen napis »Zid pogini«.

Amsterdam, 26. jan. T. Britanska po- ročevalska služba javlja, da je bolivijs- ki poslanik v Londonu Don Antenor Patino kmalu po osnovanju nove bolivijs- ke vlade podal ostavko na svoje mesto. Pred nekaj tedni je odpoval v Zdru- žene države.

Portugalski list o boju Nemčije

Lizbona, 26. jan. T. Pod naslovom »Ukaz« prinaša portugalski časopis »Es- fera« članek, ki pravi: »Angleži in Ame- rikanci dobro vedo, da bo vdor v zahod- no Evropo zanje katastrofa. Toda Mo- skva je ukazala in vsled tega je treba narediti vse poskus vdora, čeprav se že v naprej zavedajo, da bo v najboljšem primeru uspela le začasna stvaritev mo- stišč, ki pa bo zahtevala največje žrtve. Bodočnost sveta je danes odvisna od izi- da borbe, ki jo pod nemškim vodstvom vodijo aerodi, vojskujoči se proti Stali- novim hordam Dočim brani ena stran samo sebe in s tem Evropo ter evrop- sko civilizacijo, preveča drugo samo po- hlep po izropanju in uničenju bogatih in plodnih dežel zahoda. Vsled tega želimo, kot je razumljivo, zmago Nemčije nad evropskimi sovražniki.«

Nemški uspeh v grških gorah

Berlin, 26. jan. T. V zadnjih dneh so odkrile nemške čete v grških gorah skri- to skladišče, ki so ga uporabljala britan- ska letala, da so tamkaj odmetavala oro- žje in razstrelive za komunistične tolpe. Potem, ko so ponoči sovražna letala zno- va krožila nad tem prostorom, se je v jutranjih urah odpravila tja manjša bojna skupina, ki je premagala postavljene straže ter pri tem zaplenila 4 strojnice, 2 metala min ter številne puške in stre- livo. Na prostoru za odmet je ležalo še popolnoma nedotaknjenih 80 padal z ve- likimi količinami razstreliva, peklenških strojev in vžigal. Pri preiskavi prostora so odkrili nemški vojaki v neki bližnji globeli dragoceno oskrbovalno skladišče tolovajev, ki je vsebovalo živila, obleko in opremo, ter 96 velikih posod, napol- njenih z eksplozivnimi snovmi ter nad 600 min, ki so bile določene za uničeva- nju železnic in mostov.

Več tokijskih okrajev bo izpraznjenih

Tokio, 26. jan. T. Pri izvajanju no- vega japonskega zakona o protiletalski obrambi je določil notranji minister v torek 15 tokijskih okrajev in 8 okrajev v industrijskem mestu Nago- ja s površino okrog 300.00 kv. metrov, ki bodo izpraznjeni. Določba se raz- teza izključno le na železniške posta- je, kjer bi bile bližnje hiše podrtje in na tovarne, ki jih obdajajo ceste.

Uspavanka za neumneže

Stockholm, 26. jan. T. »Dagens Nyhe- ter« in »Svenska Dagbladet« poročata iz Moskve, da je v torek izjavil tajnik boljševiške krajevene organizacije v Moskv Stjerbakov, da je ostala internacionala še nadalje himna stranke, ter se bo še ved- no pela na zborovanjih, konferencah in kongresih stranke. Pred kratkim uvede- na nova himna je le »sovjetsko-ruska na- rodna himna«.

Za domačo uporabo demokratov od Stalina priporočene slepilne »himne« ne bi bilo mogoče hitreje in natančneje raz- krinkati, kot s to ugotovitvijo boljševi- škega strankarskega veljaka. Internacio- nala ostane naravno »himna« boljševiške svetovne revolucije, dočim je nova po- pevka le uspavanka za neumneže, ki pri tem najbrže lahko prav lepo sanjajo o »razpuščenih koninentih«.

Kratka poročila

Krakov, 26. jan. T. Ukrajinski list »Krakiwski Wist« ugotavlja glede raz- položja Poljakov v generalni guber- niji, da imajo le-ti zgolj eno željo, da se ohranijo pred propadom v boljševiškem kaosu. Del Poljakov se trese pred boljševizmom, ker ga je spoznal, dočim ga drugi del niti noče spoznati, ker sluti, da bi spoznanje teh resničnosti utegnilo pomeniti konec njegovega ob- stoja. Tako delijo danes Poljaki z Evro- po isto mišljenje, da razen nemške vojs- ke ni nobene sile, ki bi se mogla zo- perstaviti boljševizmu.

Zeneva, 26. jan. T. Londonsko vojno ministrstvo je imenovalo generala De- versa za vrhovnega poveljnika armade v južnovzhodni Aziji.

Amsterdam, 26. jan. T. Zunanji mi- nister Eden je izjavil v spodnji zbornici, kakor poroča angleška poročevalska služba, da je bil sprejet sklep angleške vlade, da ne prizna nove bolivijske vla- de v najožjem sodelovanju z vlado Zedinjenih ameriških držav. Eden je pri tem poudarjal, da so bili dogodki v Bo- liviji v zvezi z delovanjem »prevratni- škijh skupin«, zaradi česar angleška vla- da ne more priznati bolivijske vlade za zakonito.

Amsterdam, T. Churchill je povabil ministrske predsednike dominijev na kon- ferenco, kateri bo predsedoval on sam. Vsi ministrski predsedniki so baje sprejeli Churchillovo vabilo. Zadnja konferenca ministrskih predsednikov je bila v Lon- donu 1937.

Zeneva, T. Ameriški dopisnik london- skega »News Chronicle« piše, da v Wa- shingtonu predvidevajo, da bo Stalin od- bil Hullovo ponudbo za posredovanje v sporu s Poljsko.

Vichy, 26. jan. T. Obratno s trditvami angloameriške propagande, da so v Fran- ciji bombardirani le vojaški cilji, po- udarja francosko uradno poročilo, da nadaljuje angloameriško letalstvo z na- padni na objekte, ki nimajo z vojaškimi napravami nikake zveze. Tako sta bila nedavno v nekem kraju zopet porušena cerkev in prezbitarij dočim je bilo ne- kje drugod ubitih 1000 civilnih oseb.

Tržaški vtisi

Vlak na ljubljanskem kolodvoru je zavaljal in nas potegnil čez Barje na Kras. Gledam skozi okno. Hrabri domobranci stražijo naše vasi pred komunističnimi zločinci, ki se kot divje zveri potikajo po gozdovih. Tihe, skoraj izumrle vasi spominjajo na vsa zločinstva rdečih krvokov. — Rakek Nekoč je stal vlak tu dolgo časa, danes brez vsakeh ovir pelje dalje.

Postojna

Se se spominjam, kako sem pred leti na postaji zagledal polno karabinjerjev. Danes jih ni več, le železničarjeve je veliko. Izstopimo. Postojna dobiva drugo lice.

Stopim v mlekarino — čašo toplega mleka dobiš za 3 lire — in tam se razvije pogovor o Postojni. »Postojna se je zadnji čas kaj spremenila,« je trdil moj oče, ki je star Postojčan. »Da,« je rekla prodajalka v mlekarini.

Odpor proti komunistom

Električni vlak nas pelje po Krasu. Same skale, kraški bori in tihe vasi. Pri sluhnem. Na sosedni klopi se pogovarja neka gospa — krajevka z Ljubljancem. »Da, hudo je bilo pod badoljevci,« se je pritoževal Ljubljane. »Delali so rdečo v roki s komunisti in nas stiskali.« »Kaj se boste pritoževali vi? Danes, ko bi se lahko od gorja malo oddahnili, nas pa komunisti tlačijo v novo trpljenje,« je odgovorila Krajevka.

Deček, ki potuje v Furlanijo

Poleg mene je sedel deček kakih 13 let. »Kam se pa peljaš?« ga je vprašal gospod, ki je sedel meni nasproti. »V Furlanijo po moko,« je odgovoril deček. »Ali ni maš šole?« — »Sola je itak vsak drugi dan, če sem en teden z doma, zamudim le tri dni.« — »Ali te razrednik pusti?« — »Ti se pač ravnaš po pravili, da se človek na potovanju več nauči kot v šoli,« je nadaljeval gospod. »Kam pa hodiš v šolo?« — »V četrto meščansko,« je bil dečkov odgovor.

Pogled na Jadran

V večernem mraku je privozil vlak mimo nabrežinskih kamolomov do morja. Stemnilo se je že, ko je vlak hitel ob morski obali proti Trstu. Stal sem ob odprtem oknu in vame se je zaganjala kraška burja. Bili so to prelepi trenutki, ko sem iz drvečega vlaka gledal na morje, ki je bučalo in se zaganjalo ob skale. Burja je udarjala v temne valove, vlak pa je vozil mimo Barkovlj proti Trstu.

Greenki spomini

Ze stopam iz vlaka na peron. Vzbudi se mi grenak spomin na tisti topli jesenski poldan, ko so me kraljevi karabinjerji prav tukaj vodili ukenjenega v verigah. Bilo je tedaj, ko sem zapustal Gonars, kraj nesrečnega imena. Deset nas je bilo internancev, ki so jih vodili domov, strah nas je pa pet kraljevih karabinjerjev. Vseh deset nas je bilo ukenjenih v močne verige po dva in dva skupaj. Tržačani so nas tedaj začudeno ogledovali. Gotovo so si mislili, da smo največji zločinci. Danes sem pač bolj razpoložen kot tedaj. Sedaj nimam verig, ki bi me tiščale v zapetju in tudi moj želodec ni v takim stanju kot je bil takrat...

Stiki s Slovenci

Trst je zavil v temo. Sorodniki me z veseljem pozdravljajo. Ves večer moram pripovedovati kako je v Ljubljani. Ko jim govorim o komunističnih zločinih nad Slovenci, se zgroze. Kar z naslado poslušajo, kako je strahopetna kraljeva vojska šla z rdečimi. Zeblico zadene v glavo, če jim to pripoveduješ. S slikami iz Slovencevega koledarja in iz knjige V znamenju OF sem poznaval svoje pripovedovanje.

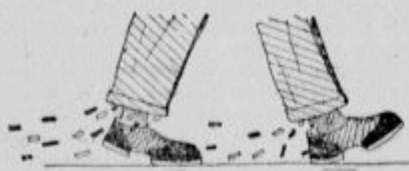
V Trstu

Trst je po razsežnosti in po številu prebivalstva tri do štirikrat večji od Ljubljane. Prvi dan niti ne veš, če stopiš na tramvaj, kam se boš pripeljal. V dveh dneh se pa tudi na to privadiš. Posebno te zanima elbus, ali kakor pravijo Tržačani filiova.

Komunisti obhajajo vse leto pust

Komunisti obhajajo raj. In če je kdaj na svetu raj, potem je za pust (seveda v mirnih časih). Godba, pečenka, ples, cvrtje, žale in konfeti; pa povejte, če ni to raj? Vsega tega nam komunisti zaenkrat še ne morejo nuditi. Imajo pa že točno izdelane načrte in po tretji petletki po »popolni osvoboditvi« bo do tega raja prav gotovo prišlo, če ne pride vmes kak nesrečen slučaj. No, uvod v ta raj, v ta večni pust pa nam komunisti že nudijo. Od časa do časa nas razveseljujejo s konfeti!

Kako se človeku smeje srce, ko stopa jutraj po ulicah, potresenih s konfeti vseh mogočih barv! Le ubogi pometalci se kislo drže. Sveže nastlani barvani lističi so sicer lepi, a kmalu se zamažejo in tedaj zelo kaže lepoto ljubljanskih ulic, češkar pometalci ne morejo trpeti. Tako je eden izmed njih zadnjič zagodrnjal: »Kaj se vraga trudijo in raztresajo po vsej Ljubljani, ko bi bilo njim in meni prihranjenega veliko truda, če bi kar naenkrat spustili skozi hlačenico vso zalogo tistih nesrečnih konfetov!«

Berite »SVET«

Še o Osvobodilni fronti na Goriškem

Trst, 24. januarja.

Voditelji Osvobodilne fronte pa res znajo, to jim je treba kar priznati. Povsod imajo uspehe, če ne vojaških pa tekaške. Samo da zadnjih ne omejuje. Iz porazov znajo kovati zmage, prav kakor njihovi zavezniki savojski generali, ki so n. pr. iz nezasiženega poraza pri Kobaridu v oktobru 1917, katerega so jim zadale zmagovite nemške divizije, napravili zmago, o kateri morajo govoriti še pozni potomci. V resnici pa so savojski generali takrat tekli, da so se nekateri ustavili šele v Kalabriji ob morju, ko niso več mogli dalje.

Podobno delajo naši komunistični prvaki. Vsakdo pri nas ve, da so jih komunisti v Kočevju pošteno dobili po grbi, a njihovi voditelji slikajo ta brezprimerni poraz kot zmago. To delajo zlasti v krajih, kamor mislijo, da ne pride glas resnice. Domobranci uspehe, in teh ni malo, pa predstavljajo kot težke poraze, ker tako zahteva »osvobodilna« logika. V zadnji številki »Primorskega kmečkega glasu« (od 10. jan. 1944) piše dr. Aleš Baehler o domobrancih in njihovem prodiranju na Dolenjsko in Notranjsko, kjer so zlomili hrbtnice komunističnim tolpom, sledeče: »Na Dolenjskem in Notranjskem jim trda prede. Ze večkrat so se tam strašno opekli, zadnjič v Kočevju; iz vseh pohodov v tiste kraje se jih vedno le malo vrača in še ti se vračajo z obvezanimi glavami.« Radovedni smo, ali bi Baehler imel pogum govoriti tako tudi na Dolenjskem, kjer so vsi videli poraze komunističnih čet.

Svoja grozodejstva pa komunisti podkajajo poštenim fantom in možem iz domobranstva. Baehler pravi dobesedno tako: »Primorci še ne poznajo vseh zločinov belih razbojnikov nad dolenjskim in notranjskim prebivalstvom.« Kot da so domobranci poklali toliko duhovnikov, med njimi dr. Ehrlich, in ustrelili slovenskega bana dr. Natlačena. Baehler in njegova lepa tovarišija seveda mislijo, da resnica ne pride na Primorsko, ter računajo z lahkovernostjo naših ljudi, ki pa so poskusili že preveč hudega, da bi se verjeli sladkim besedam mednarodnih pustolovcev, ki so že marsikje po svetu prelivali kri nedolžnega ljudstva. Prav zato pa bo domobranci misel na Primorskem zmagala, kajti Primorci vidijo lepe uspehe teh požrtvovalnih čet v ljubljanski pokrajini, kjer vlada povsod, kamor so domobranci prišli, red in mir in kjer vsakdo lahko nemoten in brez skrbi opravlja svoje delo. Delati pa hočejo v miru tudi Primorci, ki nočejo nositi še hujšega kulturnega in gospodarskega jarma, ki jim ga skušajo naložiti tako imenovani »osvoboditelji«.

Gospodarski jarem OF

Je res težak ter žuli bolj kot kateri koli drugi. Pod savojsko vlado, ki si

je nikakor ne želimo več nazaj, nam res ni bilo dobro. Dežela je nosila silno davčno breme, ker je bila naša zemlja skoraj enako obdavčena kot rodovitna Lombardija. Dohodkov je bilo malo, pridelek niso imeli nobene prave cene, domačin je težko prišel do dela, a javne službe so mu bile zaprte.

A vse hujše je pod vlado OF. Dohodkov je še manj kot prej. Poleg dosedanjih davkov je OF naložila še nove. V Brdih so visoke dajatve v vinu, na Tolminskem morajo vsi kmetje oddati deset odstotkov slanine proti bonom; davke pa pobirajo »osvobodilni« biriči v gotovini. Zraven tega pa kmet ne sme voziti v mesta živeža in drugih pridelkov, za katere bi lahko skupil kako liro. Kot v posmeh delovnemu ljudstvu se potem sliši razglas Izvršnega odbora Osvobodilne fronte (objavljen v »Primorskem kmečkem glasu« 10. januarja 1944), da so boni OF slovenskega naroda enakovredno plačilno sredstvo kot lira. »Vrednost teh bonov je zajamčena s celokupno davčno močjo prebivalstva na bodočem osvobođenem ozemlju, kakor tudi s celokupnim narodnim bogastvom tega ozemlja.«

Da, davčna moč prebivalstva! To je poglavje zase. Kakšno davčno moč bo imela dežela, če bodo vse hiše in gospodarska poslopja porušena, če ne bo živine in zlasti se, če ne bo delovnih sil, ki bi zopet z delom ustvarjale novo gospodarstvo in dvigale prihodne zasluge. Sodobno, da je malokateremu še prišlo na um, da šteje Primorska mnogo več mrtvih, kot si to kdo misli. Poleg neizgovornih žrtv v vojni in raznih cesarskih taboriščih so tudi nešteti neznani grobovi naših mož doma in po Kranjskem, Hrvaškem in tja do Bosne, kamor so gnali vse prisilno mobilizirane fante, od katerih se bo le redko kateri vrnil domov. Vse to so izgubljene delovne sile in zapravljeni »davčna moč«. Zdi se nam, da gospodarskih »strokovnjakov« pri OF to ne briga, da jim je to morda celo všeč. Zanje je važno samo to, da se ustvarijo v deželi pogoji za komunistično prekucijo. Gospodarsko cvetoča dežela pa ni dostopna za komunistične nauke.

Enako neznosno je

kulturni jarem OF

Skoraj ves čas po vojni smo bili brez slovenske šole. Sedaj je prišel čas, da šolo vrnemo njenemu pravemu namenu, to je ljudski izobrazbi. Toda ne!

Pripravite zaklonišča

V zaklonišču mora biti sledeče orodje:

1. za gašenje (gasilna metla, požarni kavelj, vedra za vodo, zelo se priporoča tudi ročna brizgalnica);
2. za izkop iz ruševin (lopate, sekire, lomilke, krampi, žage, motike itd.)

Badoljevski kraljevi karabinjerji vohunili za komuniste in jim pomagali pri zločinih

Ga. Ivanka Skubic z Viča nam je pripovedovala, kako je karabinjer odvedel njenega moža, ki so ga komunisti v Kozarjah ubili.

Dne 30. marca zvečer ob pol devetih smo šli pri nas že spat. Ob devetih pa je nekdo potkal na okno. Vprašali smo, kdo je. Oglasil se je nekdo: »Karabinjerji!« Hotela sem odpreti, pa mi mož ni pustil, češ da bo sam pogledal, kdo je. Pogledal je skozi okno in spoznal nekega viskega karabinjerja, zato je odprl. Vstopil je znani viški karabinjer, poleg njega pa je bil še nekdo drug, tudi v karabinjerski uniformi, ki je pa ves čas molčal. Prvi karabinjer reče mojemu možu: »Aretirani ste, ker ste nevarni komunist. Nam ste sicer hlinili, da ste proti komunizmu, toda sosedje so vas zatožili. Šli boste z menoj na karabinjersko postajo, kjer že čakajo priče, ki vam bodo v obraz povedale in dokazale vaše komunistično delovanje.« Mož se je razhudil: »Prav, bom šel na komando, bom vsaj videl, kdo je tisti lažnivec.« Meni se pa že takoj od začetka stvar ni zdela čisto v redu. Potegnila sem moža nekoliko v stran in mu rekla: »Oče, poglej, če so res karabinjerji. Devet je ura, pa sta samo dva, saj veš, da jih sicer pride cela vojska. Karabinjer pa je to slišal, mi pokazal karabinjersko legitimacijo in rekel: »Saj nismo sami, tam doli nas čaka avto!« Mož mi je mirno odvrnil: »Poznam ga, saj je pravi karabinjer.« Začel se je oblačiti. Tedaj pa je karabinjer zapazil v kotu lepe nove škornje in brž rekel mojemu možu: »Zunaj je veliko blato, nikar si ne obuje nizke čevlje!« In res je mož odložil nizke čevlje, obelkel pumparice in obul škornje. Potem sta ga oboja karabinjerja močno ukenila. Meni se je to zopet čudno zdelo, hotela sem preprostiti karabinjerja, pa mi je nastavil revolver in me odgnal proč. Ko je bil mož že ukenjen, mi je karabinjer nekako zasmehljivo dejal: »No, kaj bi vi naredili, če bi prišli k vam namesto karabinjerjev komunisti?« In mož je odvrnil: »Ne bi se takole lepo pogovarjal, kot se z vami, še zdavnaj bi oboja letela na cesto.« Karabinjerja sta mi moža odpeljala in se že čez pet minut vrnila. Na dvorišču sta srečala moževega brata Antona Skubica in ga vprašala, kje je brat France. Anton jima je pokazal sosedno hišo, kjer je stanoval brat France z ženo in tremi otroci. France ni še nič vedel, da so mi moža odpeljali. Dvignila sta brata s postelje, počakala, da se je oblekel, in ga odvedla družka ga vsak za eno za-

»Vse, kar nam ponujajo Nemei, moramo odklanjati,« piše neki D. M. v že imenovani številki »Primorskega kmečkega glasu«. Otroci naj torej še naprej ostanejo brez pouka. Tega si komunisti morda celo žele, saj je neuko ljudstvo najlaže voditi. Tudi dobrih časopisov ne puste ter jih pobirajo, kjer koli jih dobe, in grozijo s smrtjo,

če jih kdo bere. Lepa svoboda in lep prosvetni napredek!

Primorski Slovenci pa se bomo že otreli nazadnjaške in nasilne Osvobodilne fronte ter se bomo oklenili tistih, ki predstavljajo zdrave sile našega naroda ter nam s svojim delom jamčijo za boljše kulturno in gospodarsko bodočnost.

Ponovni dokazi o badoglijevskem izdajstvu

Bivši častnik italijanske vojske piše našemu listu:

»Gospod urednik, z velikim zanimanjem sem pred nekaj dnevi bral v »Slovenecu«, ki je pisal o delovanju cesarske vojske v vaši pokrajini. Jaz sem pripadnik te vojske in sem bil ponosen, da sem lahko njeno uniformo nosil na tisti bojiščih, dokler mi je blato ni tako umazalo, da sem jo moral odvreči. Popolnoma se strinjam z Vami pri obsojanju izdajalcev. Ti izdajalci so z viška grmeli proti sovražniku, katerega so sproti obveščali o gibanju vseh naših čet proti izdajalcem. Ti ljudje so delali tako, da so minometalec dajali na razpolago 75-milimetrske granate, strojnica so dajali na razpolago strelivo za puške, kadar smo zahtevali zemljevide, pa so nam pošiljali daljnogled, kadar pa so vojaki zahtevali boljšo hrano, so nam pošiljali konjak in citrone. Ti izdajalci so sedeli na naših poveljstvih in izpodjedali osnove naše vojske. Tako se je godilo v Franciji, v Grčiji, v Albaniji, v Rusiji in tudi v slovenskih krajih. Jaz lahko osebno pričam in pozneje v drugi priliki bom to tudi obširneje povedal, da so bili komunistični tolovaji vedno v naprej obveščeni, kam se pomikajo oboroženi oddelki vojske. Vsak pohod se je zaključil z neuspehom in kadar smo prišli na mesto, kjer je bil sovražnik, je bilo vse že prazno in na varnem pred orožjem. To pa se ni dogajalo slučajno, ampak zaradi tega, ker so imeli komunisti na cesarskem štabu svoje zaveznike in svoje ljudi. V Grčiji so se na terenu ti izdajali

posluževali pastirjev, v vaših krajih pa je vsak višji cesarski častnik imel pri komunistih svojo obveščevalko, ki je poskrbela za to, da se temu cesarskemu častniku in njegovemu odseku ni zgodilo nič hudega.

Neko noč so alarmirali ob štirih zjutraj bataljon cesarskih planinskih lovcev. Na poveljstvo tega bataljona se je pripeljal motociklist, ki je nosil pismo z napisom »Strogo zaupno«. V tem pismu je bilo naročeno, da mora bataljon ob petih zjutraj z Vrhnik v Horjul. Poleg pa je bilo še pismo, v katerem je pisalo, da mora poveljnik pismo odpreti šele eno uro po odhodu. To pismo je bilo odprto v Horjulu in je obsegalo operativni načrt, ki ga poveljnik ni smel razložiti niti častnikom, ki so poveljevali posameznim četam.

Menili smo, da bo uspeh popoln. Ko pa smo prišli v Zaklane, smo srečali na cesti žensko, ki nam je z dvornim nasmehom povedala, da so komunistični tolovaji že pred nekaj urami odšli, ker jih je na našem pohodu prišla hitro obvestila neka gospodična iz Ljubljane. Tako je vse propadlo in bili smo bogatejši za eno blamažo. Vendar smo še prestregli komuniste in sam sem v tistem boju ubil France Velkavrh, političnega komisarja in znanega rdečega rablja. Zgodilo pa se je to le zaradi tega, ker smo se odločili kreniti v hrib mimo dolžnih v povelju.

Ta dogodek je značilen zaradi tega, ker je na eni strani bila volja za uničenje komunistov, na drugi strani pa je poveljstvo sodelovalo s komunisti.

»Mrtve oči« v novi priredbi

Ze lani je bila ta D'Albertova opera zaradi svojega veljavnega umetniškega značaja toplotno sprejeta pri občinstvu in ocenjevalcih. Potem ko je smrt tako nesrečno ugrabila Roberta Primožiča, ki je ravno s svojimi zadnjimi ustvaritvami kot Atanale v operi »Thais« ter kot Areziji v »Mrtvih očeh« dokazal, da kljub letom še zmorej sodi med najresnejše operne stvarjalce, je bilo treba pri letošnji obnovitvi misliti na nove zastopnike dveh važnejših vlog.

Pokojnega Primožiča, ki se ga hočemo tudi tu spominjati z dolžno hvaležnostjo ter spoštovanjem do resnega in globokega dela na naših opernih deskah, je zamenjal V. Janko, vloga Avrelia Galbe pa je prevzel M. Dolničar.

Nedavno pa je morala vse ljubitelje našega opernega življenja pretresti žalostna novica, da se je Primožič pridružil tudi Niko Stritof, marljivo in operi ves predani dirigent, ki je poleg drugih nešteti del prevel tudi besedilo »Mrtvih očeh«. Tako sta se v kratkem razdobju podrla dva stebra, kar bo opernemu vodstvu v sedanjih razmerah gotovo zadalo še večjih skrbi.

Ze ob priliki lanske premiere so listi prinesli podrobno ocenitev tega zanimivega glasbenega dela ter obrtali njegov značaj in izvedbo. Vsi so se strinjali, da gre za globoko umetniško stvaritev, ki bo na sporedno vedno zavzemala važno mesto, in sicer ne samo po notranji vsebini, marveč dosti bolj po prizadevanju in doživljanju glavnih igralcev ter režiserja, kar je že tedaj dovedlo do popolnega uspeha. Zato ne kaže, da bi zdaj ponavljali misli, ki smo jih že takrat zapisali.

Zanimala bo kvečjemu zamenjava vlog. V. Janko je torej po pokojnem Primožiču podedoval težko vlogo Arezijevo. Ob primerjavi namreč stopa jasno na dan, da je ta vloga resnično težka. Sicer ne zahteva pevsko take sile, da bi ji dober baritonist ne bil takoj kos, pač pa je vse njeno težje v dramatik. Ker je ta opera po svoji vsebini usmerjena bolj v duševne konflikte in je na zunaj statičnega značaja, je toliko večja nevarnost, da bi ob manjši strastni doslednosti notranjega doživljanja ugnela vsa napetost sploh. Tega se je dobro zavedal pokojni Primožič, ki je vlogi vdihnil toliko bruhajočega elementarnega temperamenta, da je bil s prikazovanjem težkih »kompleksov« povečane grbave pravilno odmerjen »antipode« nežni, lepi in strastno ljubljani ženi. V. Janko pa je ostal še nekoliko rezerviran v igri. Človek ima jasen občutek, da bi moral odpreti še prodornejša dramske registre, da bi odtehtal velikemu, do skrajnih polankosti izdelanemu liku V. Heybalove v vlogi Myrtole.

Heybalova je od lanske priredbe napredovala v toliko, da se je še bolj vžele v fine duševne oscilacije slepe žene, ki so ji po tolikih nastopih že prešle v meso in kri: izdelala je izbruseno Myrtolino podoba, ki se kot neko eterično bičje ziblje ob prepadu halucinacij in histerije. Njena vloga zahteva velik živčni napor. Zato pa je tudi docela prepričevalna in gledalca nujno potegne v svoj subjektivni krog.

M. Dolničar je poleg vloge koseca dobil zdaj še vlogo Avrelia Galbe. Prednika dobro zastopa. Glas je tople, izgovarjava lepa, le višine mu še nagajajo. Ko bo to marljivo predelal, homo v njem imel zanesljivo baritonista.

V celoti je torej tudi nova priredba dobro uspela. Ostane ednole še to, da se bo za novi vlogi posebej zanimal režiser ter jima nudil še več dramskega zamaha. Prepričani pa smo, da bodo »Mrtve oči« doživele tudi letošnjaj toliko predstav in privabile toliko gledalcev kakor lani, saj to po vsej pravici zaslužijo.

L. K.

Sprememba določb o anagrafskih uradih

§ 1. Posle za uvedbo in voditvijo registra prebivalstva, za katere so po členih 1. do 36. naredben z dne 25. aprila 1942, št. 94, Službeni list št. 169-41, poklicane občine, občinski anagrafski uradi, župani in občinski uslužbenici, se za območje uprave policije v Ljubljani poverjajo upravniku policije, anagrafskemu uradu uprave policije in organom te uprave v Ljubljani.

§ 2. Odstavek 2. člena 37. določb za uvedbo in voditev registra prebivalstva v občinah ljubljanske pokrajine, odobrenih z naredbom, navedeno v § 1. se razveljavlja.

§ 3. 1a naredba stopi v veljavo 5 dni po objavi v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani. (Kjer je bila objavljena 26. jan. 1944).

Zaplemba imovine komuniste Kunca Antona

Zaplenjena je vsa premoženja in nepremična imovina komuniste Kunca Antona, posestnika na Kaleah št. 1, okraj Logatec in njegovih rodbinskih članov.

NOVOST! Zbirka NOVOST!

Bogoslovna knjižnica (Cerkveni očetje)

Svetega Avrelija Avgušтина Izbrani spisi

10. zvezek: Govori o Janezovem evangeliju, II. del

Prevedel, uvod in opombe napisal Fran Ks. Lukman. 403 str. br. L 70, vez. L 95.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

PRED SKOFIJO 5 MIKLOŠEVA CESTA 6

Komunistična dovtipnost

Pred nekaj dnevi je kolporter komunistični OF-arske tehnikce (tako pravijo komunisti svojim letakom), pustil pod pragom neke postarne ženske »Poziv zavednim domobrancem«. Ko bi bil poziv namenjen domobrankam, bi se človek ne čudil, tako bi ga moral pa goreči kolporter izročiti pač naslovljenecem v kaki domobranski vojašnici. No pa to še ni najbolj humoristično, še bolj je šaljiva vsebina!

Letak pravi, da bele in plave garde ni izužil primer Grčarje in Turjaka, da jih ni spametovala amnestija, ki jo je IOOF (tista dva OO v sredi nista brez pomena!), proglasil za vse tiste bele in plavogardiste, ki bi se vrnili na svoje domove. Dragi France Rozman, komandant, generalmajor, in Boris Kraigher, politkomisar, ki sta l. r. podpisala poziv, vidva sta prav gotovo nekadilca, kajli sicer bi se vama že davno vnelo »na podstrešju«. Domobranstvo vendar ni drugača, kot sad vasa »amnestije«.

Najbolj humoristična pa je trditve, da so šele ob podpori organizatorjev domobranstva mogli Nemei vdreti na »osvoboženo ozemlje«. Ubogi rdečkarji! Če so že takrat igrali domobranci tako vlogo pri vaših porazih, ko jih še skoroda bilo ni, kaj bo šele sedaj!

Draga Francelj in Boris! Hvala vama za dobro zabavo! Letak je humorističen, da vama je gotovo postal kak navdih sam »modri voditelj iznoslovenskih narodov, vrhovni komandant NOV in PO Jugoslavije, tovariš Tito, veliki in neodvisni monarh, paša bosanski, hercegovski in macedonski, beglerbeg Skutarski, veliki vezir samega »dobrotnega očeta malih narodov« Pepeta Stakina, vladarja vzhoda in zahoda, džingiskana mongolskega, sultana belogorskih Tatarov itd., itd.

Romanje beguncev k Mariji Pomagaj

Romanje beguncev z Dolenjske, Notranjske in Belokrajne k Brezjanski Mariji v stolnico se je v nedeljo 23. t. m. zvršilo kar najlepše! Velikasten je bil prizor, ko se je vila množica procesij iz Uršulinske cerkve po mestnih trgih in ulicah v stolnico. Sprejeli križ, nato pa velika vrsta samih resnih, zamišljenih pobožno molečih mož in fantov s cele pokrajine. Korakali so po štirje, bilo jih je do 1400. Nato duhovščina s črnomeljskim dekanom g. Bitnerjem in dobropoljskim nadžupnikom g. Mokuonom. Za njim pa ženski svet in otroci. Posebno je procesija je bila, da so se v lepem številu moških, ženske skoro kar utopile. Ko se je začela procesija med zvonjenjem frančiškanskih zvonov usipati v stolnico, so zabučale orgle, romarji so pozdravili Marijo s prelepo: Lepa si roža Marija. Nato je bil cerkveni govor. Dolenjski župnik g. Skulj je v temperamentnem govoru trajajočim govoru slikal ob spremstvu Cetrte postaje Kristusovega križnega pota, srečanje slovenskega naroda, — zastopanje po trpinah, beguncih brezdomcih, — s križem na rami z Mr. ijinjo podoba največje verske svetinje slovenskega naroda: Čudodelne Brezjanske Marije. V čudovito lepo posrečenem razkazovanju križev našega naroda Mariji, je govornik našteval sodobne trpkosti in grenkobe, ki so viden dokaz nepopisnih žrtv slovenske zemlje, ki jih doprinaša naš rod, trpinčen po pošasti — Bogu in Mariji sovražnemu komunizmu — katere se plazi po naši domovini in ubija, kolje, požiga, razdira vse moralne in fizične vrednote našega naroda. Govornik prosi Marijo naj bo Ona naš Simon, da polajša težki križ in Veronika, ki naj obriše solze z objokanega obraza sloven-

skega naroda, ki drsi že drugo leto s težkim križem po slovenski zemlji in koliko časa bo še?! Čudovito lepo opisuje zahvalni dan Mariji, ki bo izprosil Vsemogočnega, da se vrne mir v naše vasi in nekdanje idilično življenje kmetijskega ljudstva. »Nalik bergljani na Brezjah bodi naš sedanji križ, ki ga bo Marija snela z ramen slovenskega naroda, ob Njeni sliki, ki je v slehernem verem slovenskem sreč, kot neprestan ključ znanem, da nas je ob najbrdkejši uri naroda rešila Marija. — Nič čuda, če je bilo sleherni oko pobožnih romarjev roso ob globokih mislih in prisrčnih besedah govornika — begunec brezdomca, žigar govor se je čudovito lepo zlagal z razbolelo dušo dvatisoč poslušalcev, ki so napolnili stolnico, da so se mnogi stali zunaj pred vratmi. Po govoru so bile pete litanije duhovnikov-beguncev. Vsak romar je ob vstopu v stolnico dobil podobico Brezjanske Marije s prikladnim besedilom in s tisto vedno lepo: Marija k Tebi uboge reve, mi zapušeni vpijemo! Upajmo, da lepa romarska pobožnost ne bo zgorela cilja — uslišanja pri Mariji gorečih prošnja, a pri tem pa je en cilj dosežen: Prikazati vsej javnosti in merodajnim faktorjem, da je naš narod navzle vsem groznim udarcem po komunizmu — vedno globoko veren in se vedno tesneje privija ob Marijinem oltarju in s tem dejstvom mora računati vsakdo, posebno pa oni, ki mislijo s komunistično propagando odtrgati naš narod od kat. duhovščine in od Kristusove Cerkve. Lepa verska prireditev je bila zamisel vsestranske agilnega odbora za dolenjske, notranjske in belokranjske begunce, ki so jo tudi prav srečno izvršili!

OBVESTILA PREVODA

Nakazovanje bolniških dodatkov za februar

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevilih upravičeni dobivati posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odsek mestnega preskrbovalnega urada delil bolniška nakazila za mesec februar vsako dopoldne od 8 do 11.45 samo v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka ulica 15, po naslednjem razporedu:

Od 1. do 9. februarja samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za mesec, tako da pridejo na vrsto v torek 1. februarja bolniki z začetnicami priimka A do D, v četrtek 3. februarja bolniki z začetnicami E do J, v petek 4. februarja bolniki z začetnicami K, v soboto 5. februarja bolniki z začetnicami L do N, v ponedeljek 7. februarja bolniki z začetnicami O in P, v torek 8. februarja bolniki z začetnicami R do T in v sredo 9. februarja bolniki z začetnicami U do Z.

Od 10. do 18. februarja drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v četrtek 10. februarja bolniki z začetnicami A do C, v petek 11. februarja bolniki z začetnicami D do H, v soboto 12. februarja bolniki z začetnicami I do K, v ponedeljek 14. februarja bolniki z začetnicami L do N, v torek 15. februarja bolniki z začetnicami O in P, v sredo 16. februarja bolniki z začetnicami R in S, v četrtek 17. februarja bolniki z začetni-

cam 8 do U in v petek 18. februarja bolniki z začetnicami V do Z.

Od 19. do 28. februarja bo bolniški odsek delil nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike, toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval tako, da pridejo na vrsto v soboto 19. februarja bolniki z začetnicami A do C, v ponedeljek 21. februarja bolniki z začetnicami D do H, v torek 22. februarja bolniki z začetnicami I do K, v sredo 23. februarja bolniki z začetnicami L in M, v četrtek 24. februarja bolniki z začetnicami N do P, v petek 25. februarja bolniki z začetnicami R in S, v soboto 26. februarja bolniki z začetnicami T do U in v ponedeljek 28. februarja bolniki z začetnicami V do Z.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1. do 10. februarja popoldne.

Bolniki, ki dobivajo dodatek mesa, morajo prinesiti s seboj živilsko nakazilo za mesec februar z neodrezano naročilnico in odrezki za meso. Kdor ne bo prinesel s seboj teh odrezkov ne bo dobil bolniškega nakazila za meso.

Opozorjamo, da sprejema mestni fizikat zdravniška spričevala za priznanje bolniškega dodatka živil samo od 1. do 20. v mesecu.

Upravičence opozorjamo, naj se natančno ravna po tem razporedu.

Novi grobovi

† Frane Vagaja. V Ljubljani je za vedno zatisnil oči poštni uradnik v pokloju, gospod Frane Vagaja. Blagega rajnega bodo pokopali v petek, 28. t. m., ob pol štirih popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah.

† Matija Roth. Umrl je železniški strojevodja v pokloju g. Matija Roth. Blagega očeta bodo pospremili na zadnji polj v petek, 28. januarja, ob štirih popoldne iz kapele sv. Krištofa na Zalah.

† Ana Pire. V Ljubljani je v visoki starosti izdihnila vdova po višjem geometru gospa Ana Pire. Blago mater bodo pokopali v petek, 28. t. m., ob treh popoldne iz kapele sv. Nikolaja na Zalah.

† Kajetan Kante. V Ljubljani je za vedno zatisnil oči upokojenec tobačne tovarne, gospod Kajetan Kante. Rajnega bodo pokopali v četrtek ob pol treh pop. iz kapele sv. Petra na Zalah.

† Alojzij Pir. V torek je umrl najstarejši Trnovčan, 93-letni uslužbenec drž. žel. v pokloju g. Alojzij Pir. Rajni zapuščeno samo vnuka, ampak tudi še pravnuke ter hčerko Leopoldino, poročeno Povše. Blagega rajnega bodo pokopali v četrtek ob treh popoldne iz kapele sv. Jozefa na Zalah.

Naj rajnim sveti večna luč, njihovim dragim naše iskreno sožalje.

Osebnosti

Poroka. V cerkvi sv. Petra sta se dne 20. januarja poročila gđ. Milena Vontina, nečakinja poročnika med dunajskih klasikov (Heydn - M. - Beethoven). Zgodaj dozorle je premagal italijanski izročilo v Operi buffi, odstranil njen stari stroj in jo napolnil s svojo miselnostjo, ter jo tako dvignil do resnične umetnosti. Preprosto in pristransko otroško bogatojete delo in čezmerno razgibana notranjost velikega tvorca se razgata v prirodni živahnosti, čisto pa tudi v presretno tragični otožnosti. 19. stoletje je označilo Mozarta kot glasnika naše ljubezni in svetlobe. Šele sodobnost je spoznala vso vsebino in vrednost velikega skladatelja. Mozartovo delo ni samo navedeno nezavedno ustvarjanje velikega privodnega talenta (čudožno dete!), ampak tudi plod skrajne izobrazbe in odličja posameznih evropskih

Zgodovinski paberki

27. prosinca:

Leta 1756. se je rodil v Salzburgu Wolfgang Amadeus Mozart, veliki glasbeni genij, srednji izmed treh dunajskih klasikov (Heydn - M. - Beethoven). Zgodaj dozorle je premagal italijanski izročilo v Operi buffi, odstranil njen stari stroj in jo napolnil s svojo miselnostjo, ter jo tako dvignil do resnične umetnosti. Preprosto in pristransko otroško bogatojete delo in čezmerno razgibana notranjost velikega tvorca se razgata v prirodni živahnosti, čisto pa tudi v presretno tragični otožnosti. 19. stoletje je označilo Mozarta kot glasnika naše ljubezni in svetlobe. Šele sodobnost je spoznala vso vsebino in vrednost velikega skladatelja. Mozartovo delo ni samo navedeno nezavedno ustvarjanje velikega privodnega talenta (čudožno dete!), ampak tudi plod skrajne izobrazbe in odličja posameznih evropskih

Za današnji dan

Koledar

Četrtek, 27. prosinca: Janez Zlatoust, škof in cerkveni učenik; Vitalijan, papež; Dativ, mučenec.

Petek, 28. prosinca: Franc Salški, škof in cerkveni učenik; Valerij, škof; Barbea, mučenica.

Dramsko gledališče

»Normanski junaki. — Izven. — Ob 16.

Operno gledališče

»Prodana nevesta. — Red Cetrtek. — Ob 16.

Kino »Matica«

»Taktar...« — Predstave ob 15 in 17.30.

Kino »Unione«

»Kohlheselovi hčerke. — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino »Sloga«

»Bolha v ušesu. — Predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Deuklanjšček, Gosposvetska cesta 4, in mr. Bahovec ded., Cesta 29. okt. 31.

Dramsko gledališče

Četrtek, 27. januarja, ob 16: »Normanski junaki. Izven. Cene od 22 lir navzdol.

Petek, 28. januarja: Zaprto.

Sobota, 29. januarja, ob 16: »Cvrček za pečjo. Red Sobota.

Ibsen »Normanski junaki, drama iz življenja Vikingov v X. stoletju v 4 dejanjih. Osebe: Orulf s fjorda, doželni glavar na Islandskem — VI. Skrbineš, Sigurd Silni, pomorski kralj — Drenovec, Gunnar, bogat kmet na Holgelandu na Norveškem — Gregorin, Thorolf, Orulfov najmlajši sin — Bitene, Dagny, Orulfova hči — Ukmar-Boltarjeva, Hjördis, njena sestra — Marija Vera, kmet — Bratina. Režiser M. Skrbineš, prizoriščni inž. arh. E. Franz. Igra se godi v X. stoletju na severnem Norveškem.

Podorjeva komedija »Matura« je ljubeznivo delce, ki je resnično ljubezen odzvojem med neizkušeno mladino, ki podlega prvem življenjskim zanosom, in zreli ljudmi, ki jim je poverjena vzgoja te mladine in ki jo vodijo vsak svojo značajno odgovarjajoče. Delo ne bo zanimalo samo mladino in solniki, temveč vsakogar kot spomin na lastno mladost. Osebe: Vlad, svet. dr. Stefan Dvornik — Drenovec, dr. Dominik Čebula — Debevec, dr. Branko Vidović — Gorinšek, dr. Štrk — Nakrat, dr. Šiška — Verdonik, dr. Edmund Vrtuš — Gregorin, prof. dr. Klotilda Mozolje — Nabloka, prof. dr. Ana Mate — Ukmar Boltarjeva, Ema Zor — Gabrijelčičeva, Katja Slaparjeva — Levarjeva, Dora Vojnarjeva — Svetlova, Maljčeva — Gohljeva, Kolarjeva — Sijardova, Anton, sluga — Plut, Režiser C. Debevec. Premiera bo v kratkem.

Operno gledališče

Četrtek, 27. januarja, ob 16: »Prodana nevesta. Red Cetrtek.

Petek, 28. januarja: Zaprto.

Sobota, 29. januarja, ob 16: »Mrtve oči. Izven. Cene od 22 lir navzdol.

B. Smetana »Prodana nevesta, komična opera v treh dejanjih. Osebe: Krušina — Janko, Ljudmila — Poličeva, Marenka, njuna hči — Polajnarjeva, Miha — Dolničar, Kata — Golobova, Vašek — Banovec, Janko — Slanovec k. g. Kečal — Lupsa, cirkuški ravnatelj — Jelnikar, Esmeralda — Barbičeva, Indijanka — Marek, Režiser C. Debevec, dirigent D. Zebre, koreograf P. Golovin, zborevodja S. Hubad.

Opera bo ponovila letos mladinsko opereto J. Gregora »Princesa in zmaj. Delo bo nekoliko predelano, da bo njegova vsebina živahnost in otrokom bolj razumljiva. Priljubljenost tega dela pri mladini je upravičena, v njem nastopajo živali, ki jih mladina tako ljubi: zajčki, verice, liščica, mačka, petelinček, volk, medved in troglavci zmaj, nesrečna kraljica, kralj, hudoben egan, pogumen Joško in njegova sestra Anica, šegavi dvorni norček, vile in sedem palčkov, katerih koračnice je otrokom dobro znana. Prva letošnja predstava bo v kratkem.

Poizvedovanja

Na glavni pošti so bile najdene tri posamezne pletene rokavice, ena črna in dve sivi. Dobe se v upravi »Slovenec«.

Vsaskdanja Ljubljana po kronistovih zapisih

Regrat že na trgu

Ponoči je močno snežilo in deževalo, kar je očitno iz dejstva, da je bilo v mestu namerjeno 12.9 padavin. Zaradi južnega snega je nastala v mestu, tako tudi na živilskem trgu brozga.

Zivilski trg v sredo ni kazal posebne slike tržnega vrvenja. Posebnost, tržna novost je bila, da je neka žena iz okolice prinesla na trg lep in očičen regrat, ki ga je prodajala še po razmeroma nizki ceni. Da je letos res mila zima, kaže pač tudi regrat, ki je začel za dober mesec poprej zeleneti kot druga leta, ko so ga ženske prinesle na trg takole konec februarja. V mestni lopji so v sredo spet prodajali uvoženi ohrovti, ki ga je prišlo dober vagon. Uvoženo je bilo te dni tudi mnogo cvetače in solate-endivije iz Trsta. Domačinke so na trgu v sredo prodajale nekaj motovilca, kisle zelje, bil je v mali izbiri napredaj tudi rdeči radič.

Do 128 milijonov terjatev

Upravi Ljubljanske pokrajine, finančnemu oddelku so v smislu odredbe predsednika pokrajinske uprave prijavile razne korporacije in zasebne družbe terjatve, ki so jih imele do italijanskih oblasti za razna javna in druga dela, za razne dave in dajatve nekdanji Savojski vojski in drugim. Kakor doznavamo, je bilo doslej upravi prijavljenih nad 128 milijonov

teh terjatev. Kako ogromno škodo je napravila vojska izdajalskega in ubežnega kralja italijanskega po naših gozdovih, kaže pač dejstvo, da je 35 lesnih trgovcev prijavilo nad 27.800.000 lir svojih terjatev za dobavljeni les. Savojska vojska je silno pustila po dolenjskih in notranjskih gozdovih. Škoda je še mnogo večja, kakor pa kažejo navedene vsote. Saj so tudi komunistični tolovaji na žalost marsikje poskrbeli, da bo gozdna škoda še bolj občutljiva.

Razne nesreče in poškodbe

Na Celovški cesti št. 72 stanujoča žena tajnika Gostilničarske zadruge, ga. Marija Šončeva, si je pri padcu hud poškodovala levo nogo. — Na Vodovodni cesti št. 80 stanujoča frizerka, 24-letna Slavka Kramarjeva pa si je pri padcu doma zlomila desno nogo. — Po nesreči se je s plinom zastopil 15-letni mehaniški vajenec Ladko Grobelnik. — V Štepanji vasi je nek voznik na glavni cesti povozil 13-letno šoferjevo hčerko Olgo Vontčinovo, bivačo v Dobrunjah. Dobila je poškodbe po vsem životu.

Vedeževalke — znak »prosvetljenosti« časa

V Hafnerjevem procesu so poslušalci začudeno doznali, da se je obtoženec zahteval tudi k neki vedeževalki v Rožni dolini, da bi mu prorokovala in razodela

Pisemski promet z inozemstvom

Pošte smejo zopet sprejemati navadne in priporočene dopisnice in pisma s pisemenimi obvestili za sledeče države in pokrajine: Albanija, Bela Rusija, Belgija, Bolgarija, Crna gora, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grška, Hrvaška, Letonska, Litvanska, Luksenburška, Monaco, Madžarska, Nizozemska, Norveška, Poljska, Romunija, Slovaška in Srbija.

Pošta Polhov gradec

prične dne 27. januarja t. l. zopet poslovali za pisemsko službo.

Pregled žrebcev za leto 1944

V smislu zakona o pospeševanju živinoreje se odreja pregled žrebcev za plemo, ki bo v naslednjih krajih, in sicer:

3. februarja na Vrhniki ob 10 na sejmšču;

4. februarja v Škofljici ob 9 pri Rožniku ter na bloku na Izanski cesti pri Mokarju ob 15.30, in

5. februarja v Ljubljani ob 10 na sejmšču.

Na pregled je pripeljati vse nad 2 leti stare žrebce, katere nameravajo posestniki uporabljati za plemo.

Zaradi odbite mladih žrebcev za nadaljnjo rejo naj posestniki pripeljejo tudi enoletne dobro razvite žrebčke. Najboljšim žrebčkom, ki jih bo komisija odbrala za nadaljnjo rejo, se bo priznala posebna vredn. na nagrada, ako jih bodo lastniki še naprej dobro vzrejali.

Oddajniška skupina Jadransko primorje

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 27. januar

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes 7.30 Poročila v slovenščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Za vsakega nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Narodopisno predavanje — 19 Slovensko narodno glasbo izvajajo pod vodstvom dirigenta prof. A. Dermela radijski orkester — 19.30 Poročila v slovenščini, pregled sporeda — 19.45 Mala glasbeno medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Dober večer vsem skupaj — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

RADIO TRST

Opozorjamo radijske poslušalce na slovensko radijsko oddajo, ki jo oddaja radio Jadransko primorje postaja Trst vsak dan od 18-19.30 na srednjem valu 263 m. Vse spremembe radijskih oddaj bodo vedno javljene v radiu in v dnevnem časopisu.

V Ljubljani umrli od 14.—29. januarja: Javoršek Frančiška, 68 let, vdova učitelja, Sv. Jerneja cesta 45; Kobal Ivana, 79 let, postrežnica, Sv. Petra 71; Lucin Apolonija, 83 let, bivša trgovka in posestnica; Petkovšek Marija roj. Ogrine, 81 let, učiteljica, Rožna dolina, Cesta II-5; Miklič Jozefa roj. Sajo, 70 let, žena delavca, Rožna dolina, Cesta VII-2; Južina Luka, 76 let, mestni delavec, Litijska 49; Cerne Ivana roj. Dolinar, zasebnica, Verovškova 38; Sirknik Terezija roj. Cesar vd. Mislje, 87 let, posestnica, Vodnikova 82; Mevlja Josip, 74 let, železniški uradnik v p., Borštnikov trg 1; Grisišac Antonija Karolina, 76 let, kuharica, Sv. Florijana ulica 24; Erker Frančiška roj. Menclinger, 71 let, soproga orožn. podpor. v p., Rimska cesta 18; Erbežnik Marija, 77 let, zasebnica, Verovškova 22; Grojček Marija roj. Golob, 87 let, vdova drž. cestarja, Lirijska 29; Keše Franc, 71 let, posestnik, Golobek 3; Tihla Fortunat, 69 let, poštni uradnik v p., Sv. Florijana 22; Slejško Franc, 55 let, bivši delavec, Vidovdanska 9; Vidmar Katarija roj. Zemljak, 63 let, žena tovarniškega delavca, Poljska pot 38a; Derglin Anton, 64 let, delavec, Predovičeva 15; Kobau Amalija Anna, 66 let, učiteljica v p., Vegova 12; Strekelj Angela roj. Pečenec, 69 let, zasebnica, Zvonarska ul. 11; Pirman Franc, 46 let, železniški zvižničnik, Tržaška cesta 38; Kraljič Franc, 68 let, sin kajžarije, Vidovdanska 9; Ferlan Jozefa, 80 let, služkinja, Erjavčeva 4. — V ljubljanski bolnišnici umrli: Bizjak Rudolf, 66 let, delavec, Poljanski nasip 40; Kropivnik Anica roj. Jezeršek, 48 let, soproga profesorja, Prečna 2; Kveder Pavel, 63 let, mestni uslužbenec, Poljanski nasip 22; Puhar Leopold, 60 let, uradnik Higijenskega zavoda v p., Celovška 246; Varšek Anton, 56 let, vpojenjeni ročni stavec, Poljanska 32; Klun Karolina roj. Goederer, 52 let, zasebnica, Ulica 1. maja 1; Kuhar Marija, 81 let, vdova zasebnega upokojenca, Ciglarjeva 10; Stupica Jozef, 29 let, žužemborg 24; Bernhard Ludovika roj. Papež, 71 let, zasebnica Rimska 2; Bernik Antonija, 70 let, kuharica, Jegličeva 10; Gorenec Franc, 36 let, zidar, Vidovdanska 1; Blatnik Jozef, 64 let, zvan. drž. žel. v p., Goriska 29; Veblo Jelisava, 40 let,

Dnevne novice

Sv. maša zadušnica. V petek, 28. januarja, bo trideseti dan, kar je zločinska krogla končala življenje kovaškemu mojstru v Dolu pri Ljubljani Francu Kuharju, očetu deveterih otrok. Za večni pokoj mučeniške duše bo ta dan ob 7 v stolnici peto zadušnico.

Slovensko domobranstvo oddaja v zakup pomljo in kuhinjske odpadke. Interesanti naj se zglase s svojimi pisemenimi ponudbami v uradu Beethovnova 18, pritl. levo. X. redni letni obhaj abor Prirodoslovnega društva se vrši danes, 27. januarja, ob 17 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi. Prosimo članstvo za udeležbo.

Opozorilo davčne uprave. V smislu člena 10 zakona o davku na poslovni promet odn. § 6 zakona o skupnem davku na poslovni promet so dolžni vsi knjigski obvezniki splošnega in skupnega davka na poslovni promet najkasneje do 31. januarja vsakega leta predložiti na predpisnem obrazcu prijavo o celokupnem prometu, opravljenem v preteklem letu. Ker 31. januarja poteče skrajni rok, opozarjamo na ta kazenska določila vse prizadete, ki še niso predložili letne prijave za leto 1943.

Hrešanje in motnje v radijem aparatu povzroča zaprašenos. Hitro in temeljito vam očisti radio aparat ter izvrši potrebna popravila po zelo ugodni ceni trdka EVE. REST, Prešernova 44.

Ugodne plačilne pogoje za knjige nudi svojim naročnikom založba »PLUG«, Ljubljana, Miklošičeva 30. Mesečna naročnina 40 lir. V 6 mesecih 4 krasne knjige!

V Ameriki žive ptiči, ki letajo tihi nad blatom, zdi se, da se njih peruti potapljajo v umazaniji, vendar ohranijo svoje bleščečo nedotaknjenost. S tako ptičko primerja pesnik glavno osebo svoje drame — 17 letnega Postrška, ki je ohranila svoje deklstvo kot biser sredi kupa smeti v spoznanju in opomin drugim. Komedijo Postršek bo uprizoril Rokodelski oder v nedeljo ob 16. Pred. prodaja na dan predstave od 10-12 in od 14 do pričetka v društveni pisarni, Petrarkova 12, I. nadstropje.

Za darila nagradnega žrebanja gledališkega kolektorja, ki so te dni razstavljena v izloženem oknu palače Bate, vlada veliko zanimanje. Posebno pozornost vzbujajo kipi in slike upodablajočih domačih umetnikov: kiparjev Kalina in Putriha ter slikarjev Godeca in Sajovca. Pa tudi brezplačen polletni abonma za Dramo in Opero ali dvajset brezplačnih vstopnic si marsikateri želi dobiti. Bogate in lepe so tudi ostale knjižne nagrade. — Vsak Gledališki kolektor je numeriran in predstavlja srečko za to žrebanje, ki bo neprekljeno na Svednico, 2. februarja t. l.

Pisalne stroje in radio aparate kupuje in plača po najvišji dnevni ceni trdka EVE. REST, Prešernova 44.

Lov na kite je glavna zgodba zanimive knjige »Beli kiti, izšla v založbi »PLUG«, Miklošičeva 30. Ugodni plačilni pogoji! — Zahtevajte prospekt!

Nalivna peresa, boljša, dobro ohranjena, kupuje po najvišji dnevni ceni trdka EVE. REST, Prešernova 44.

Uršulinske praznovanje v četrtek, 27. t. m., god svoje ustanoviteljice sv. Angele. Zato bo ta dan v uršulinski cerkvi celodnevno čiščenje sv. Rešnjega Telesa, ki se izpostavi ob 6.30. Sv. maše bodo vsako uro do desetih. Slovesen sklep čiščenja bo ob 18.

Pecilni prašek v odlični predvojni kakovosti izdeluje Žikin laboratorij.

Železničarska gospodinjstva kola. — Novi kuharski in stalni tečaji Nabavljalne zadruge uslužbenecv državnih železnic so prične 1. februarja. — Vse informacije daje vodstvo kole v pisarni Železničarske menze, Pražkova 19 (spodaj).

Za večerni tečaj, ki se bo pričel 1. februarja in se zanj vršijo tehnične priprave, moram vedeti število udeležencev, zato opozorjam vse one, ki se še mislijo prijaviti, naj to store čimprej. France Gorše, akad. kipar, Gosposvetska cesta 13.

Prihodnji »Slovenec« podlistek

Najhujša doba slovenske zgodovine, čas turških vpadov, je obenem tudi junaška doba našega naroda. V tiste velike čase nas bo popeljal podlistek, ki ga bo začel v kratkem prinašati naš list. Naj nam zgled naših dedov daje poguma v današnjih stiskah. Kot so dedje odvrnili vdorislama v naše kraje, tako moramo mi streti komunizem, ki je hotel s krvjo in ognjem zavladati nad nami!

žena uradnika, Novo mesto — Rešljiva 3; Gr

Polde Popotnik:

Sprehodi po Furlaniji

(Nadaljevanje)

Protj Gonarsu.

Na pešpoti sredi popoldne sem zapu-
stil gostoljubno Pertole in krenil peš proti
nekdanji avstrijsko-italijanski državni meji.
Se prej kot v pol ure sem dosegel Saelletto,
majhno vas, ki slovi zaradi svojega gradu.
Ohranjen trdnjavski Saelletto omenja jo že
zgodovinski zapiski iz II. stoletja. Skozl
stoletja je bila v posesti oglejskih patriar-
hov, katerim je služila kot obrambna postoj-
anka proti severnjakom in Benečanom. Za
patriarhi so stolovale v Saelletto razne fur-
lanske plemenitaške družine. Sedaj je lastnik
prijetnega gradiča, ki ga senči razkošen
park, bivši župan v Trstu, g. Salem. Pre-
možni Tržačan je ves zaljubljen v svoj fur-
lanski dom in je spisal o njem že drobno
zgodovinsko razpravo, katero je razdelil med
priatelje v umetniški, ilustrirani izdaji.
Mogoče se bo kdo poredno nasmešnil,
vendar ne smem pozabiti vabilne dragocen-
osti, ki jo hrani starodavni grad pod svo-
jim ostrešjem: velike, moderne opremljene
vinske kleti. Z ljubezno gostoljubnostjo in
izvrstno kapljico dela čast sebi in svojemu
gospodarju.

V dobri pol uri hoda med samimi ora-
nčami sem dospel v vas Strassoldo, ki se
mora čemu svojih grofovskih gospodarjev
zahvaliti, da je v ožji furlanski zgodovini

večkrat omenjena. Rod grofov Strassoldo ima
bogato in slavno zgodovino. Po naznanju
mojega mentorja izvira njihova družina tu
njihovo ime od Longobardov, ki so nekdanj
gospodovali severni Italiji. Strassoldo, izhaja
iz besede Strassendhold in naznačuje plemi-
ča, ki je imel nalogo skrbeti za ceste in
cestno varstvo.

Iz Strassoldo sem jo mahnil po široki,
asfaltirani državni cesti proti vasi Seve-
gliano, ki leži na obeh straneh živahne
prometne žile, katere mimo Palmanove pe-
lje v Videm. Na križišču v Sevegliano sem
zavil na levo in sem preko nekdanje držav-
ne meje skozi Bagnaria Arsa in Feletis po
treh urah hoje zvečer dosegel Gonars.

Gonars je stara, dokaj velika furlanska
vas brez posebnih zanimivosti. Odlikuje se
po visokem, vitkem cerkvenem stolpu, ki
ločen od farne cerkve mogoče kipi v nebo.
Zgradili so ga duhovniki v čast Kristusu
Kralju pred desetletjem s prostovoljnimi
prispevki, tako stoji zapisano na vnožju
res učinkovite stavbe. Čert ure iz vasi so
na širokem polju belijo lesene barake veli-
kega taborišča za civilne internirance, kjer
je prebivalo okrog 6 tisoč ljudi iz severnih
pokrajin nekdanje Jugoslavije. Sem so bili
prepeljani prvi odseljeni iz ljubljanske po-
krajin, zato je za Slovence Gonars simbol
žalosti, njegovo ime ima trpek priokus.

Palmanova.

Z obiskom Gonarsa sem svoje tokratno
prodiranje v furlansko ravan zaključil.
Drugi dan sem se po novi poti vračal proti
Pertoleam, odkoder sem se potem v soboto
z avtobusom vrnil domov. Na svoji pešhoji
iz Gonarsa sem v prilično poldrugi uri
dospel v Palmanovo.

Palmanova je majhno, čedno mesto, ki
je še vedno obdano s močnim trdnjavskim
obzidjem, katerega pa ne vidim, ker ga je
čas pokril z zeleno rušo. Ko se bližam me-
stu in opazim mogočna vrata, ki na starih
straneh odpirajo vhode v mesto, se ti zdi,
kot da je ravan okrog naselja na čudežen
način zavalovila, se vzpela in ostrmelaj:
krog in krog mesta se vežejo dva ali tri
krogi enoličnih zelenih vzpetin, pod kate-
rimu spe utrdbe; med temi umetniški grli
so jarki z vodno napeljavjo.

Palmanova je bila svojčas mala vas z
imenom Palma. V 15. stoletju so si jo iz-
bral Benečani za svoje vojaške namene in
so iz Palme zgradili Palmanovo kot močno
utrjeno postojanko proti Turkom. Od takrat
je Palmanova služila vsem svojim gospo-
darjem kot trdnjava. V Napoleonovih bo-
jih je igrala važno vlogo, njegov mir s
avstrijskim cesarjem 1. 1797. je bil sklenjen
v Campoformido v bližini Palmanove. Za
časa Avstrije je bila obmejna Palmanova
krepka obrambna točka italijanske vojne
moč in je bila nekaj protitutež Gradski,
ki je na nasprotni strani spadala v verigo
avstrijske obrambne črte.

(Dalje.)

Kaj je novega pri naših sosedih

Iz Trsta

Spremembe v železniškem voznem re-
du Trst—Postojna. Od 24. januarja naprej
so bili v pred nedavno uveljavljenem no-
vem voznem redu za železniški promet
osrednje tržaške postaje do nadaljnjega
ukinitve nekateri vlaki. Tako sedaj odha-
jajo iz Trsta proti Benetkam vlaki ob
5.45, 6.25, 13.28, 17.22 (ukinjena pa sta
bila vlaka z odhodom ob 12.40 in 18.55).
V Trst pa prihajajo iz Benetk odslaj vlaki
ob 5.44, 7.33, 17.45 in 18.44 (ukinjena pa
sta bila vlaka s prihodom ob 11.53 in brzol-
vica s prihodom ob 19.05). Proti Postojni
vozi direktni vlak odslaj le ob 6.57 (uki-
njena sta bila ostala dva z odhodom ob
13.20 in 17.37). Pač pa vozita iz Trsta proti
Reki še dva vlaka, in sicer ob 6.57 in
14.55. Vlak, ki odhaja iz Trsta proti Reki
ob 14.55, pa ima s Postojno železniško
zvezo, ker čaka v Št. Petru na Krasu po-
seben postojniški vlak, tako da ima Trst
v resnici s Postojno na dan dve železniški
zvezi. Iz Postojne prihaja vlak v Trst ob
8.03, druga postojnska zveza pa je s pre-
stopanjem v Št. Petru na Krasu na reški
vlak, ki prihaja v Trst ob 19. Iz Reke
prihaja nadalje v Trst še drug vlak ob
8.57. Iz Trsta proti Vidmu odhajajo vlaki
ob 5.40, 9.45 in 16.45. Iz Vidma v Trst
pa ob 7.20, 15.28 in 18.19.

Iz Gorice

Goriški nadškof monsg. Margotti je
bil dne 12. januarja sprejet v posebni
avdienci pri sv. očetu Piju XII., ki se
je zelo zanimal za verske in moralne
razmere v nadškofiji. Izrazil je željo,
da bi se življenje v nadškofiji kmalu
vrnilo v običajni tek. Nato je podelil
vsem vernikom nadškofije poseben
apostolski blagoslov.

Št. Peter pri Gorici. V torek, 18. ja-
nuarja so neznani razbojniki zvalili v
neko hišo 41 letnega Guida Del Vec-
chio in njegovega sina Fiorella, ki je
bil star 18 let. V hiši so pa oba ustrelili
ter nespoznani ušli. Starjši Del
Vecchio je bil znan škavdrist in pred-
sednik šentpeterskega dopolnora. —
Umorjena sta bila doma iz Bagnaria
Arsa v videmski pokrajini.

Slike žrtv

ki so jih pobili komunisti; slike ljudi,
ki so kakor koli izgubili življenje
zaradi komunističnih nastopov, ter
slike vseh vrst požganih poslopij —
potrebuje uredništvo »Slovenskega do-
ma« za objavo dokumentarnih sestav-
kov. Prosimo imetnike vseh takih slik,
naj nam jih za kratek čas posodijo.
Povračilo slik zagotovimo. — Oddajte
jih v uredništvo »Slovenskega doma«,
Ljubljana, Ljudska tiskarna, 3. nadstr.

S Spodnje Štajerskega

Pisan večer v Ljutomeru so pri-
redili 16. januarja v korist Zimske po-
moči. Spored je bil prav pester in sta
s prav živahnimi točkami nastopila
dva člana mariborskega gledališča.
Poleg teh dveh so nastopili tudi člani
delovne službe iz taborišča RAD-a v
Ljutomeru, ki so seveda priredili večji
del sporeda. Dvorana štajerske domo-
vinske zveze je bila nabito polna.

Zanimiva razstava v Mariboru. Dne
28. januarja bo v Mariboru odprta po-
tujoča razstava z naslovom »Zračni te-
ror«.

Mariborsko gledališče bo za konec
meseca postreglo s premiero opere Ot-
marja Gerstnerja: »Enoch Arden«.

Nesreča. Gl. letna gostilničarka Marija
Lešnik je padla po stopnicah in se potol-
kla po glavi in desnici.

Iz Hrvaške

Vpostavitve redne letalske zveze
med Zagrebom in Budimpešto. Dne 19.
januarja so vpostavili med Zagrebom
in Budimpešto redno letalsko zvezo.
Na tej progi vzdržuje dnevno letalski
promet veliko potniško letalo, ki pri-
se ob 10.30 v Zagreb ter odleti še
istega dne ob 15 zopet v Budimpešto.

Nova ureditev uporabe električnega
toka v Zagrebu. Zaradi zboljšanja raz-
mer s preskrbo zagrebskega mesta z
električnim tokom, je zagrebska občina
zopet dovolila večjo uporabo električ-
ne energije. Tako sedaj zopet lahko
obratuje po mestnih ulicah cestna
električna železnica v polnem obsegu.
Prav tako je dovoljena uporaba elek-
tričnega toka za dvigala v javnih in
privatnih poslopijih.

FILMI TEGA TEDNA

Zvočni tednik. Boksarja Hauer in He-
rald nastopata v dvoboju. Govor na pro-
tikomunističnem zborovanju v Parizu.
Francoski prostovoljec. Očiščevalna dela
v Bosni. Oskrba vojakov na bojišču. Ge-
neralni polkovnik Dietl deli cigarete
vojakom na bojišču. Nemški vojak pi-
je ribje olje, ki ne tekne, a je zdravo.
Oskrba bojišča pri Nevelu. Boji pri Ki-
rovem gradu. Nemška podmornica kri-
žari v Indijemskem oceanu in torpedira
sovražno ladjo ob afriški obali.

»Bolha v ušesu« — film, ki ga pred-
vaja kino Sloga, je vzel iz kmečkega
življenja. Kakor se nam zdi naslov sme-
šen, je vsebina vendar globoka. Kmet ži-
vi samo za svoje zemljo in hoče imeti
na svojem posestvu sebi vrednega na-
slednika, kajti, kdor se ni rodil z zem-
ljo, je ne more ljubiti in ne obdelovati.

KINO »UNION«

Kako se je premeteno kmetstvo deklet od-
krizalo neljubega ženina, ki je hrepnel
le po njeni bogati doti...

»Kohlhieselovi hčerki«

Sijajna kmetška burka — duhoviti potegav-
ski. — Heli Finkeneller, Oskar Sima,
Erika Thellmann, Josef Eichheim, Paul
Richter itd.

PREDSTAVE ob delavnikih: 15.30 in 17.30!

KINO »MATICA«

Toliko žalostni in do sedaj še ne videni
film največje umetniške vrednosti

PREDSTAVE ob delavnikih: 15 in 17.30!

KINO »SLOGA«

Odlična kmetška burka, polna preprostih in
duhovitih domislek, sijajnih komičnih pri-
zorov in zapletljavej

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Bolha v ušesu«

Emil Hess, Lotte Rausch, Sabine Peters itd.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Takrat...«

Najnovejši film Zarah Leandrov! Severno-
nemško mesto, klinika v švici, kabaret v
Lisboni in pristaniško mesto v Južni Ame-
riki so postaje pustolovskega življenja neke
žene. — Ostali soigralci: Hans Stüwe, Ros-
sano Brazzi, Jutta v. Alpen itd.

PREDSTAVE ob delavnikih: 15 in 17.30!

KINO »SLOGA«

Odlična kmetška burka, polna preprostih in
duhovitih domislek, sijajnih komičnih pri-
zorov in zapletljavej

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Bolha v ušesu«

Emil Hess, Lotte Rausch, Sabine Peters itd.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Takrat...«

Najnovejši film Zarah Leandrov! Severno-
nemško mesto, klinika v švici, kabaret v
Lisboni in pristaniško mesto v Južni Ame-
riki so postaje pustolovskega življenja neke
žene. — Ostali soigralci: Hans Stüwe, Ros-
sano Brazzi, Jutta v. Alpen itd.

PREDSTAVE ob delavnikih: 15 in 17.30!

KINO »SLOGA«

Odlična kmetška burka, polna preprostih in
duhovitih domislek, sijajnih komičnih pri-
zorov in zapletljavej

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Bolha v ušesu«

Emil Hess, Lotte Rausch, Sabine Peters itd.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Takrat...«

Najnovejši film Zarah Leandrov! Severno-
nemško mesto, klinika v švici, kabaret v
Lisboni in pristaniško mesto v Južni Ame-
riki so postaje pustolovskega življenja neke
žene. — Ostali soigralci: Hans Stüwe, Ros-
sano Brazzi, Jutta v. Alpen itd.

PREDSTAVE ob delavnikih: 15 in 17.30!

KINO »SLOGA«

Odlična kmetška burka, polna preprostih in
duhovitih domislek, sijajnih komičnih pri-
zorov in zapletljavej

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Bolha v ušesu«

Emil Hess, Lotte Rausch, Sabine Peters itd.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Takrat...«

Najnovejši film Zarah Leandrov! Severno-
nemško mesto, klinika v švici, kabaret v
Lisboni in pristaniško mesto v Južni Ame-
riki so postaje pustolovskega življenja neke
žene. — Ostali soigralci: Hans Stüwe, Ros-
sano Brazzi, Jutta v. Alpen itd.

PREDSTAVE ob delavnikih: 15 in 17.30!

KINO »SLOGA«

Odlična kmetška burka, polna preprostih in
duhovitih domislek, sijajnih komičnih pri-
zorov in zapletljavej

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

»Bolha v ušesu«

Emil Hess, Lotte Rausch, Sabine Peters itd.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

MALI OGLASI

Službe

STENOGRFISTKA
mlajša moč — večša
nemškega in po mož-
nosti italijanskega je-
zika, se išče za urad-
no mesto v Trstu. —
Predstaviti se v pone-
deljek dne 31. janua-
rja 1944 od 14 do 15
popoldne v hotelu Mi-
klič, soba št. 250.

Služkinjo

za vsa hišna dela —
sprejemno — Javornik.
Wolova ulica 12.

Kupimo

SREBRNINO
kovance, zluc, veri-
žice, prstane, zapesni-
ce, namizne uradje,
sage, ter druge dra-
gocenosti kupimo po
najvišjih cenah. Ika-
kopijska gotovina. Ru-
dolfa Zora, Ljubljana
Gledališka ulica 12.

KUPIM

dve leti novi srebrni
lesci. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 635.

KUPIM

dobra ohranjen pisal-
ni stroj. — Naslov v
upravi »Slovenec« pod
št. 648.

ŽELEZNO BLAGAJNO

stojalo, ognjvarno —
kupim. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 650.

NALIVNA PERESA

boljša, dobro ohran-
jena, kupuje po najvi-
šji dnevični ceni —
tverka »EVEREST« —
Prešernova 44.

OTROSKI VOZICEK

športni, dobro ohran-
jen, po možnosti še
predvojni, kupim. Po-
sodbe na upr. »Slov.«
pod »Zvezdica« kupim
št. 651.

KUPIMO:

Levatič, Zbrana dela,
1. izdaja; Jurčič, Zbra-
na dela, 1. izdaja in
Stritar, Zbrana dela,
1. izdaja. Knjižarna
Kleinmayr & Bamberg
Miklošičeva cesta 16.

OTROŠKO POSTELJO

z zimnico, dobro ohran-
jeno, kupim takoj. —
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 654.

MOSKO KOLO

dobro ohranjeno, kupi-
mo. Zabelek Franc —
Rudnik 13.

KUPIM

malj poltovorni avto-
mobil, ki malo porabi
ali rabljen osebnosti El-
sej Ford, škoda ali
slično. — Močnik, Ko-
blarjeva ul. 7.

STRIKCIENIC

razne vrste kupažemo
Plačamo dobro »Na va-
to želje jih prevzame-
mo na doma. — H.
Ljubla, Vodnikov trg
št. 2.

PISALNE STROJE

in radio aparate ku-
puje in plača po najvi-
šji dnevični ceni —
tverka »EVEREST« —
Prešernova 44.

Prodamo

PISALNI STROJ
znamke »Adler«, sko-
raj še popolnoma nov,
prodam. — Naslov v
upravi »Slovenec« pod
št. 647.

PRIMA JUTA VREČ

napredaj »Petrinofas
Ciril-Metodova 35 a
(prej Tyrševa). —

POPOLNOMA NOVO

amerikanska glavo z
znanjimi in notra-
njimi delci. — Naslov
dame »EVEREST«, Pre-
šernova 44.

STOJEČO BLAGAJNO

moderno, železno —
prodam. — Naslov v
upravi »Slovenec« pod
št. 649.

MIŠI, PODGANE

in ščurke zaposljuje
pokročate s strupom,
ki ga dobite v droge-
riji Kanc, Zidovska 1.

FINA SITA,

rečeta in rete prodaja
Gospodarska zveza na
Bleivsevo c. 29. 1

BREZOVE METLE

držaje za lopate, mo-
tike, omela itd. dobite
pri Gospodarski zvezi,
Bleivsevo c. 29. 1

POSODO

za nasolitev mesa in
kislino, iz kmečkega in
trdega lesa, dobite pri
Gospodarski zvezi na
Bleivsevo c. 29. 1

STOJEČO BLAGAJNO

moderno, železno —
prodam. — Naslov v
upravi »Slovenec« pod
št. 649.

V zaklonišče vedno vzemite s seboj

denar, listine, živilske nakaznice,
odeje, obleko, perilo, obutev, jedil-
no posodo in pribor ter nekaj hrane
in pijače.

Soba

PRAZNO SOBO
snožno, v 1. nadst.,
pri križanski družini
blizu tramvajске po-
staje, za shranjenje
boljšega pohištva —
iščem. Ponudbe upravi
»Slov.« pod »Cimprej«
št. 636.

Poizvedbe

USNIJENI ETUI
s ključ, mosko uro,
damsko zlato veržico
s črkama L. H. ter
prstan z belim kam-
nom sem izgubila v
torek zjutraj od re-
mize da tromostovja.
— Svarim pred nakli-
pom. Poštenega najdi-
telja prosim, da vrne
proti nagradi v upr.
»Slovenec«.

Denar

10.000 LIR POSODILA
iščem za dobo treh
mesecov, obresti po
dogovoru, cv. plačam
v živecu. Naslov v
upr. »Slov.« št. 614.

Knjižna

KNJIŽNA
ZBIRKA
»SVET«

Radio

RADIO-APARAT
novejšega modela, do-
bro ohranjen, kupim.
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 632.

Pouk

HARMONIKARSKI
TEČAJ ZA MLADINO
Starše vabimo, da spi-
šejo svoje otroke od
6. leta dalje v ta te-
čaj. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 418.

Knjižna

KNJIŽNA
ZBIRKA
»SVET«

Radio

RADIO-APARAT
novejšega modela, do-
bro ohranjen, kupim.
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 632.

Pouk

HARMONIKARSKI
TEČAJ ZA MLADINO
Starše vabimo, da spi-
šejo svoje otroke od
6. leta dalje v ta te-
čaj. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 418.

Ne krvavi prvič naš narod...

Pred stoletji je Slovencem grozil islam, danes pa komunizem

SLOVENE

27. januarja 1944

4. ČETRTKOVA STRAN

1-4. zvezek XXIV. letnika »Glasnika muzejskega društva za Slovenijo«, ki je pred nekaj dnevi izšel, je prinesel zanimivo razpravo muzejskega kustosa g. Stanka Jaga: »Turški napadi na Kranjsko in Primorsko do prve tretjine 16. stoletja (Kronologije, obseg in vpadne poti). Že dolgo smo imeli v načrtu prikazati našim bralcem najtemnejšo dobo naše zgodovine, dobo turških vpadov, ki je končno le minila, da bi tudi v sedanji tisk, ki nam jo je rodil komunizem, ne omahovali. Naši dedje so vzdržali naval islama, tudi mi moramo vzdržati naval komunizma. Imenovana razprava je prišla tej naši zamisli tako rekoč nasproti, ko nam je nudila snov za izvedbo primerjave vpadov islama in današnje komunistične kuge. Iz razprave smo posneli tudi risbo o turških vpadnih poteh v naše dežele in glavne podatke o tem.

Clovek je tako ustvarjen, da v težkih časih rad išče v zgodovini podobnih težkih dob in jih primerja s tisto, v kateri živi. Kdo ni že primerjal sedanje svetovne vojne s prejšnjo, ali savojsko okupacijo z Napoleonovo pred 130 leti? Tako je tudi z žalostnim poglavjem komunizma v naših krajih marsikdo že iskal paralele.

Primerja z rokovanjem v Turki se kar vsiljuje

Nekateri primerjajo komunizem z rokovanjem: Kidrič jim je bil Nande, Mikuž rokovanjski papež, komunistični rokovanjske babe. Ta primer res vsebuje mnogo resničnega. Še drugi pa so komunizem primerjali s Turki; ob poročilih o komunističnih pokolih so se spomnili na turška grozodejstva in večkrat je že bilo izrečeno mnenje, da bo v zgodovini slovenskega naroda ime komunistične pisane z ravno tako krvavimi črkami kot ime Turke. Tudi ta primerja je čisto pravilna in in morda še bolj ustreza kot primerja z rokovanjem. Pojav muslimanstva res v marsičem spominja na pojav komunizma, polmesec z zvezdo se v mnogočem da primerjati s kladivom in ne samo po zunanji obliki.

Breznarodnost tedaj in danes

Prva stvar, v kateri je bil islam podoben komunizmu, je breznarodnost in internacionalizem. Komunizem je gibanje, ki je popolnoma mednarodno in brez narodno. Ne priznava narodov in njihovih koristi, pozna le dva razreda — komuniste in nekomuniste. Ne bori se za narod, bori se le za idejo komunizma in za zmago srpa in kladiva. Prav tako je bilo tudi v turškem islamu. Tudi islam ni poznal narodov, ampak je poznal le dva razreda — pravogovorne muslimane in krščanske džaur, ki so tvorili brezpravno rajo. Tudi Turki se niso borili za svoj narod, ampak za idejo, za polmesec z zvezdo. Zato veliko trpijenec, ki so ga pri nas povzročili turški vpadi, ni bilo le posledica divjosti napadalcev samih, ampak odsev same ideologije islama, nauka Mohamedovega. Ta je ustanovil mlado in borbeno vero, ki je obljubljala raj vsem, ki padejo v boju zanj. In ta vera je šla v pohodu po Evropi, le-ta vera je vodila Turke na zmagovalne poti. Turški vpadi niso bili kakšno turško narodno gibanje. Predstavljali so boj ideje mohamedanstva proti krščanstvu.

Kot nekdanj Turke, tako tlačil danes komunist rajo

To se je jasno videlo v tem, da je vsakdo, kdor je vstopil v mohamedansko vero, pridobil vse pravice. Zadnji črnek v Afriki je postal enak turškemu paši, če je le sprejel islam. Saj so jedro in elito turške vojne sile tvorili janičarji, ki so bili sami tuji. Katera narodna država bi sprejemala tuje v svojo elitno četo? Tudi balkanski narodi so imeli možnost, da pristopijo v islam in s tem postanejo iz brezpravne raje polnopravni državljani. Saj je znan pomisljanje njeni Srb Mehmed Sokolović. To je bil Srb po rodu, doma iz okolice Vitegrada, ki pa se je že v zgodnji mladosti pomisljaval. Kot janičar si je pridobil turško zaupanje in je dosegel celo najvišje časti v turški državi. Postal je veliki vezir in zet sultana Sulejmana II. Seveda je bil ta Sokolović le izjema. Večinoma so Srbi ostali zvesti krščanski veri. Z največjim zaničevanjem so gledali na poturice, ki so odpadli od križa in se vdali polmescu, za največjim spoštovanjem pa na hajduke, ki so se borili za križ in proti polmescu. Še danes poje srbska narodna pesem slavo kraljeviču Marku in drugim krščanskim junakom. Pač pa je bilo slabše v Bosni in Hercegovini, kjer je bilo prebivalstvo bogomilsko. Tam so mnogi sprejeli islam in postali goreči sodelavci in zagovorniki nove vere. Mnogi so tudi dosegli visoke časti v vojski in državni službi. Vprav ti pomisljanje Bosanci so tudi pogosto hodili za časa turških vpadov v naše kraje ropat in pleniti.

Janičarska vzgoja zgled komunistični

Vzgoja janičarskih elitnih čet je menda postala tudi vzor komunistični vzgoji. Te turške čete smo Slovenci po mnenju zgodovinarjev le redko videli, kajti k nam so večinoma hodili slabše oboroženi akindžiji, ki so sestavljali roparske oddelke. Janičarje so vzgajali iz mladih krščanskih ujetnikov, ki so jim vcepili islam. Ti mladeniči so tako odrasli izven družine, prosti vseh družinskih vezi: na dom so ohranili kvečjemu le medel spomin ali pa še to ne. Rasli so edino le v ljubezni do sultana, ki jim je bil njih skrbni oče. Tega ljubljeneža očeta so v boju zato obdajali kot njegova osebna straža in nepremagljiva vojska, ki je povsod vzbujala upravičen strah. Tako so že Turki delali isto kot delajo danes komunisti v Rusiji. Tudi oni vzamejo staršem otroke, ko komajda pridejo k pameti, in jih nato vzgajajo v državnih zavodih. Zato ne veže takih otrok, ko odrastejo, nikar vez ljubezni na starše, in so brezpogojno vdani »ljubljenemu očetu«
Stalinu.

Tudi tedaj je sovražnik izkoriščal spore

Prav posebno pa se preseneti pri primerjanju današnje dobe s turško veliko podobnost v zadržanju takratnih in današnjih kristjanov. Danes se namreč čisto sliši, da bi bilo treba večje edinstvo med tistimi, ki niso za to, da bi srp in kladivo zavladala nad Evropo. Čisto podobno je bilo v dobi turškega napada. Takrat je bil krščanski zahod še veliko bolj neenoten in razklan. Malokdaj je bila Evropa tako neenotna kot vprav takrat, v dobi največje nevarnosti islama, ki je pretel, da poplavi vso Evropo. Naravnost klasična pa je bila neenotnost celo v tistih krajih, ki so bili Turkom najbližji in zato čisto neposredno ogroženi. To razklanost so seveda Turki znali mojstersko izrabiti.

Bosna — zgled neenotnosti

Zgled neenotne dežele je bila zlasti Bosna. Bosna je bila v prvi polovici 15. stoletja na tem, da jo poplavijo Turki, in vendar je v njej cvetelo zelo bujno strankarsko življenje in so se neprestano menjavali vladarji. Nekaj časa je vladal Ostoja, v nasprotju z ogrskim kraljem Sigismundom in v soglasju z bosanskimi plemeni. Ko pa se je Ostoja približal Sigismundu, so plemiči postavili na prestol Stefana Tvrdka. Proti temu pa je bil Sigismund: trilateral je šel v vojno zoper njega, ne da bi kaj opravil, in šele v četrti križarski vojski ga je srečno premagal in ujel. Nato je spet prišel na prestol Ostoja. Ker ni imel ob strani niti plemičev niti Sigismunda, se je poslužil Turkov. Sultanu Mohamedu je zastavil za talca sina Radivoja in dobil proti obljubi 20.000 dukatov letno v pomoč 10.000 turških konjenikov. Take razmere so vladale v Bosni, ko ji je grozila največja nevarnost — turška zasedba. Poleg Ostoje sta se zvezala s Turki še Hrvoje Vukčić in Sandal Hranič in teh razprtij je bilo konec, ko so sredi 15. stoletja Turki Bosno podjarmili.

Savojeji so imeli v nekdanjih Benečanih predhodnike

Značilna je nadalje vloga, ki so jo takrat igrali v zahodnem svetu Benečani. Ob velikem turškem navalu l. 1415, ko je ljubljansko obzidje prvič videlo Turke, se je vest o preteči nevarnosti hitro razširila, in oglejski patriarh je sklical furlanski deželni odbor in sklenil, da pošlje vojsko proti Turkom. Ta načrt pa so prekrizali Benečani. O teh se je takrat splošno govorilo, da so v zvezi s Turki in iz Ogrske so tudi prihajale vesti, da so šli Turki na ta napad po želji Benečanov. In res, ko so izvedeli, da hoče iti oglejski patriarh zoper Turke, so poslali na furlansko mejo nekaj svoje vojske in patriarhov načrt onemogočili. Seveda pa ta izdajalska, Turkom storjena usluga Benečanom ni dosti koristila, kajti že čez nekaj let so tudi nje Turki napadli in l. 1430 so jim že morali prepuštili Solun.

Ko bi se kralj Matjaž bojeval le s Turki!

Mnogo sporov in preprirov je bilo v 15. in 16. stoletju, v času vsem enako grozeče turške nevarnosti, tudi v sosednji Avstriji in Ogrski. Ogrski kralj Matjaž Korvin je bil v vojski izmenoma z Jurijem Podiebradskim,

s poljskim kraljem Kazimírom in češkim kraljem Vladislavom, z avstrijskim cesarjem Friderikom III. in z Benečani. Ko pa je Matjaž Korvin umrl, so nastali spori za nasledstvo. Tudi njegov naslednik je kmalu umrl in spet so se pojavili spori glede uprave države, ker je bil novi kralj Ludovik II. še mladoleten. Po smrti tega je spet nastal nasledstveni spor, v katerem se je Ivan Zapolja zvezal s Turki. Nezdružljive razmere so bile tudi na Hrvaškem: tako je po smrti Matije Korvina nekaj časa imela Hrvatska dva bana, pozneje pa nekaj časa nobenega. Pomanjkanje enotnosti nam lepo kaže tudi znana usodna bitka na Krbavskem polju l. 1493, kjer je padel svet hrvaškega plemstva. Ta bitka je bila izgubljena po mnenju zgodovinarjev, ker hrvaški plemiči niso hoteli počakati Jakoba Szekelyja, ki jim je hotel v pomoč s 5000 konjeniki, ampak so kar sami napadli sovražnika, da bi tudi sami poželi slavo.

Turška propaganda in obveščevalna služba — terenci

Vse te spore pa so Turki sijajno znali izkoristiti. V tem so bili Turki pravi mojstri. Znali so se vmešati v notranje razmere držav in si na kakršen koli način pridobiti vsaj nekaj pristašev. Pošiljali so nekakšne svoje agitatorje, ki so širili Turkom prijazno razpoloženje. Večkrat vidimo, da so deželni stanov na Kranjskem bežali, ker so kmetje izjavljali, da je bolje živeti pod Turki, kjer je mir in ni toliko davkov. Nezaodvoljnije so Turki izvrstno znali dobiti na svojo stran.

Tudi tedaj so živeli — Mikuži

Najbolje nam to pove poročilo, da so se Turki posluževali pri napadih na naše dežele celo pomoči nekega izgnanega župnika in dveh prelato. Te so Turki pošiljali po deželah, da so skrivaj narisali vsa mesta in poto in tako izdelali zemljevide dežel, ki so jih Turki napadli. Taki vojuni so tudi Turke obveščevali o vsem, kar se je v deželi godilo. Tako pravi neko poročilo iz tistih časov, da imajo Turki boljši način, da so obveščeni o vsem, kar se dogaja tu, kakor vi o stvareh v svoji hiši.

Kot na Turke bo tudi na komuniste ostal nekoč le žalosten spomin

Toda čeprav je Turke vodila mlada, borbeno vera in so se posluževali dobrih metod, kristjani pa so bili neenotni, je vendar polmesec podlegel. Končno so se kristjani združili in v strnjeni vojski so premagali l. 1529. Turke v staroslavni bitki pri Sisku, s katero je bilo konec vpadov v naše kraje. Ta bitka je bila preobrat: od takrat naprej je turška moč stalno propadala. V spomin na važno zmago križa nad polmescem so napravili iz obleke padlega Hasana mašni plašč, v katerem je še do pred kratkim bal vsako leto na obletnico te zmage duhovnik v ljubljanski stolnici zahvalno mašo. — Prav tako bo tudi z islamu tako podobnim komunizmom. Kakor nad polmescem tako bo tudi nad srpom in kladivom zmagal križ in odprana sila še toliko preizkušana slovenskega naroda. — Mašnega plašča iz Kidričeve ali Titove obleke sicer verjetno ne bodo delali, gotovo pa se bo brala v zahvalo za zmago nad srpom in kladivom marsikatera maša in to dolgo, dolgo časa.

Spomin na srečen konec turške nevarnosti

Nobena stiska ne traja večno. In veste, kaj si navadno zapomnimo iz hudih dni? To, da smo se v tistih stiskah še kar dobro držali in pa to, da smo jih končno prebrodili. Kaj je ostalo od Turkov? Obzidane cerkvice vrh hribov. Kako so lepe, kolikor jih niso v naših dneh uničili rdeči neverniki. Po še nekaj nas spominja na turške čase: lepa narodna pesem. Za predmet si je izbrala bitko pri Sisku, odlično znano križa nad polmescem, ki je vrnila našim deželam mir.

Takole slavi zmago pri Sisku slovenska narodna pesem, ki si je izvolila »Jakega«
Adama Raubarja s Krumperka, »nepremagane«
konjskega glavarja za svojega junaka. Njegovo ime je nadela branilec Siska Gjuraku, obenem je je imenovala za vrhovnega poveljnika vse krščanske vojske, ki je prišla Sisku na pomoč. V resnici je bil Ravbar le kapitan vojne krajine in imel pod seboj kvečjemu 300 Uskokov. Takole pripoveduje pesem:

Turški paša »ki se Turkom prav obnaša«, je sklenil osvojiti Sisek. Zbral je svojo vojsko in jo pripeljal do Kolpe. Ukazal je zgraditi pontonski most čez njo z besedami:

»Prek si vrvi potegnite, kož po vrhu naložite!

Ko so bili čez vodo, paša na tla sede, list napíše, pošlje poglavarju v hiše: »Ala, Ala, moj Adame, Siska vrli poglavare! Al' se hočeš mi podati, al' mi hočeš glavo dati?«

Adam mu je odpisal: »Nočem ne enega ne drugega. Ostati hočem poglavar Siska. Kar pridite,

se mi bodele kesali, Kranjcev niste še poznali.«

In že so nesli Adamovi sil liste v tri dežele:

v Stajersko, Koroško, Kranjsko, v lepo zbornico ljubljansko, da je prišel turški blisek, da nam hoče vzeti Sisek.«

Stajerci in Korošci so se zbal:

»Turek ima vel'ke hlače, dolge, dolge pa mu'štače«

in niso nič storili. Ljubljanci pa so rekli:

»Iščimo si pomočnika, zdaj je sila prevelika.

Tur'k če vzel nam Sisek bode, nam narobe vse vse pojde: mest' ljubljana bo pokrajna, kranjska d'žela turška drajna.

Hitro si pomoč iščimo, gospod Ravbarju pišimo.

Ve in zna on vojsko vodit', pred vojaki spredaj hodit'.

Ravbar je zgodaj vstal in skozi line gledal na zlato polje, ko zagleda mlad'ga poba urno teči, beli list v roki nesi. Skočil mu je nasproti, pregledal list in se paši na glas posmehal. Stopil je k svoji gospe:

»Dve nedelji bodi zdrava, da jo s pašo zaigrava! Res, da gospe Katarini je plahota v taki sili. Za gospoda se je bala, k' mu je sabljo pripas'vala.

In že je drvel Ravbar z osemnajstimi svojimi Čiči s Krumperka proti Ljubljani. Pri narasli zeleni Savi je klical brodnike:

»Le na noge, le vstanite, nas prek' Save predrožite!«

Pa zaradi narasle vode so se bali voziti. Ko pa jim je Ravbar obljubil svetle zlato, so si pomignili, rekoč: »Se ga homo plii.«

Ko pridrič Ravbar »do Ljubljane, trdne, visoke, prostrane, začne dramiti Ljubljance:

»Oj Ljubljanci, oj zaspanci! Brž iz perne ustajajte, brž s' na vojsko napravljajte!«

Pa za Ravbarjem hodile so Ljubljanke, ga prosile, srebra, zlata ponujale, družeta si odkup'vale.

Ravbar: »Gospe tih! In mamke, potprite malo samke!

Zdaj ni časa podkup'vati; sila se je vojskovati.

Saj gre za vaše mesto in za vso kranjsko deželo!«

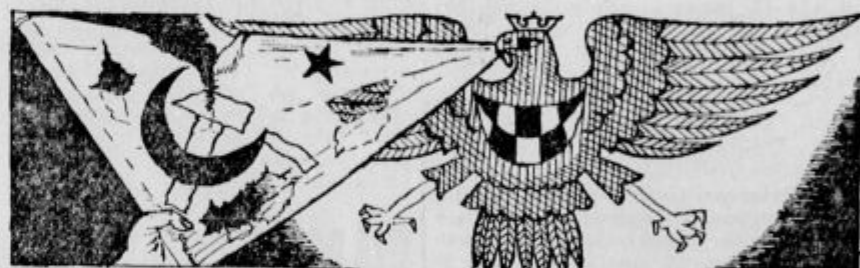
Bohen zdaj mu zaropče, ga preslišat' ni mogoče. Ravbar si vojakov zbere, dol pod Sisek z njimi dere. Tol'k' je Turka na terišču, kol'kor mravelj na mravljišču.

A Kranjci so se brez premišljanja zagnali v Turka

da so vsega posabljali.

Kdo ve, če ne bo čez kakih sto let podobna pesem slavila današnjih bojev poštenih Slovencev s komunističnimi izdajalci našega rodu. Ljubljanci, kot vidite, se od tedaj ni prav nič spremenila. No, pa ko je sila največja se je odreko ljubljanske gospe in mam'ce za nekaj časa svojim možičkom in sinčkom. Upajmo, da bo tudi pesem, s katero se bodo znanamci spominjali današnjih bojev, imela na čast današnjih ljubljancev tako ugoden konec, kot jo ima pesem o Sisku za naše prednike. Morda se bo končala nekako takole:

So v rdeče se zagnali in prav vse so pokopali.

Turška vpadna pota na Kranjsko in Primorsko

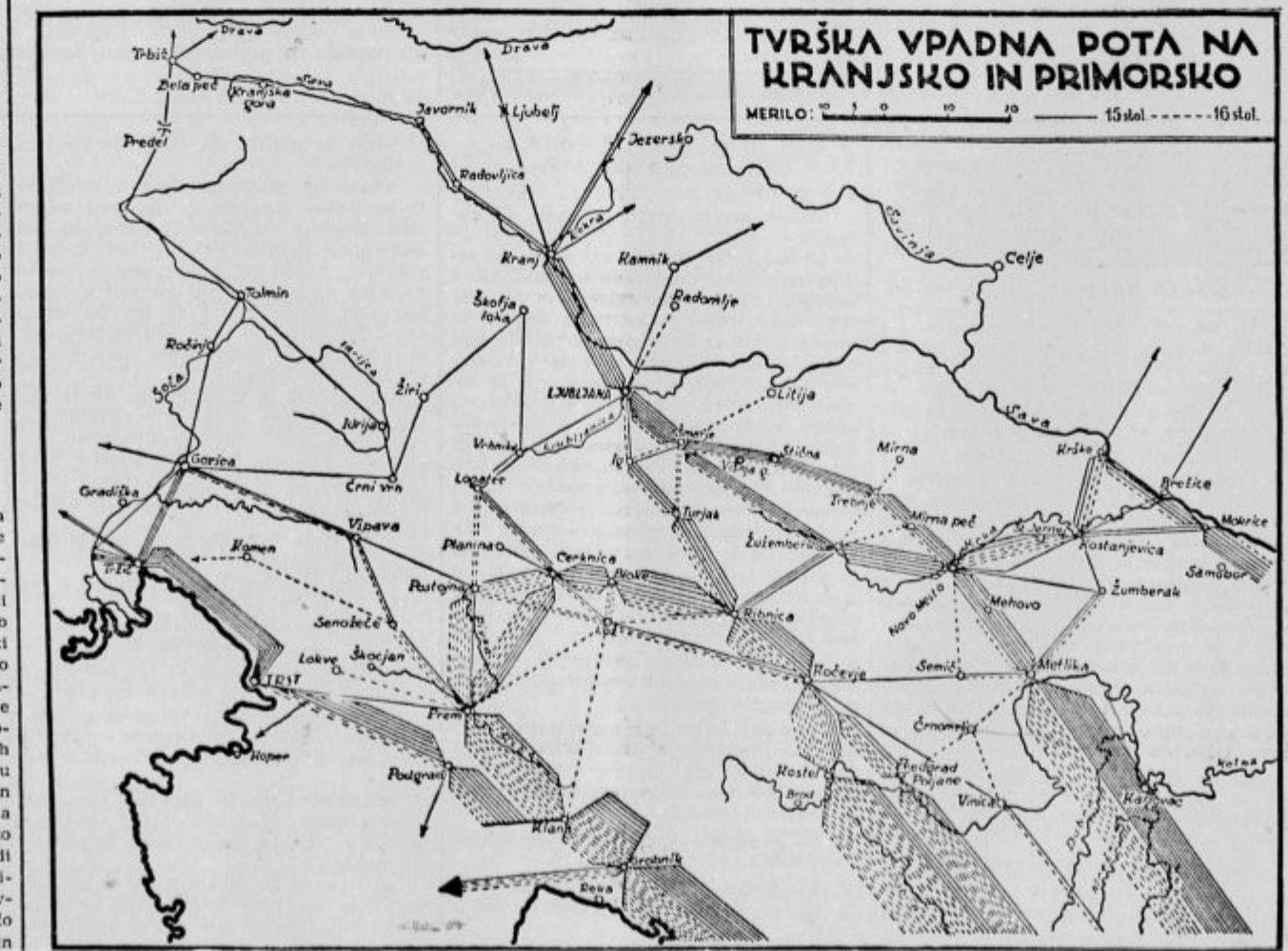
Z izjemo enega turškega vpada l. 1532, ko so Turki po neuspelem sultanovem pohodu proti Dunaju prišli iz Stajerske mimo Ptuja in Celja do Novega mesta in Toplice, so vsi ostali napadi prišli iz Bosne. Pri napadih, ki so veljali Kranjski ali Istri, so Turki v hitrem pohodu prešli hrvaško ozemlje, da so čim bolj preseneliti deželno obrambo in tako na čim lažji način prišli do čim večjega plena. Z prav staro benečansko poročilo iz okoli 1488 pravi, da so Turki pri svojih napadih običaj-

no prekoračili Uno blizu Krupe. Od tod jih je vodila najbližja pot mimo Metlike.

Nekaj kratov so prišli Turki, kljub temu, da so jih ovirali pritoki, ob Savi na Kranjsko in dosegli mimo Mokrice in Brežice Krško. Potem so se spustili po široki dolini reke Krke proti Kostanjevici na bogato Senjarsko polje in nato dalje do Novega mesta. Pogostokrat pa so pri Brežicah prekoračili Savo in vdrli na Stajersko.

Mnogo važnejša vpadna vrata na Kranjsko

so bila pri Metliki. Po položnem vzhodnem položju Gorjancev so lahko dospeli Turki mimo Mehovega brez posebnega napora do Novega mesta v dolino Krke. Včasih pa so krenili iz Metlike proti Zumberku in potem od tod bodisi v Kostanjevico ali pa proti Novemu mestu. V Novem mestu so imeli na izbiri tri poti: ali proti Kostanjevici ali ob Krki navzgor proti Zumberku ali pa mimo Mirne peči in Trebnjega ob Temenici do Stične in nato mimo Vinjse gore in Šmarja do Ljubljane. Tudi pot

Einfallswege der Türkenhorden nach Krain und Küstenland im 15. und 16. Jahrhundert. Vpadna pota turških tolpa na Kranjsko in Primorsko v 15. in 16. stoletju.